

AL. 8:54
CIRKA
1939
Nr. 56-59

AL 36
71E

Numer dyfish

CIRKA

GUTTA CAVAT LAPIDEM ...
E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Vjeti IV.

Nr. 56-57

29 Kallnuer 1939

PERMBAJTJA:

Red.	- Pabashkim.	fabe 1
Red.	- Bisedime të shkurta (<i>Instituti i Albanologjis - Shtypi i huej e Shqypnija - Nji Ministri e ré në Shqypni</i>	» 2e25
<u>Dora e harrueme</u>	- Sjella e motmotit (<i>Fletë të harrueme të shkrimitarëve t'onë</i>	» 3
Salih Vuçiterni	- Kangë popullore të Kosovës.	» 6
Ales	- Hija e Vajzënis (<i>Novelë</i>).	» 9
Sik.	- Vaji i Borcit (<i>poezi</i>).	» 11
Ag-Zot	- Dikúr e tash (<i>Fleta femnore</i>).	» 12
<u>Lul Shkurti</u>	- Gabime per t'u ndreqë (<i>Ç'është gjuhësore</i>	» 13
Rrok Zojzi	- Lunxherija (<i>Shqypnija pitoreske</i>).	» 14
Sik.	- Fjalë të rralla (<i>Bashkëpunim per fjalorin shqyp</i>	» 16
Hashim Koplikaj	- Postriba (<i>folklore</i>).	» 18
Red.	- Në hije të Rozafatit (<i>Shfaqja e dramit kombëtar - Soiréja e Shognis «Roxafat»</i>	» 20
Red.	- Libra qi i u derguen « <i>Çikës</i> »	» 20
Zef Zojzi etj.	- Shtylla e lexuesave Msime shpijake.	» 24
<u>Shkaba</u>	- Pënda.	» 24
<u>Lul Shkurti</u>	- Ka thanë i m'emi	» 26
	- Per me largue të	» 28
	Korrespondenca - Zgjidhja e konkursit Nr. 18	në mblojë

mimi Lek 1.50

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI" (2018)
SHKODER

KORESPONDENCA E „CIRKES”

ZY-LA — Perkëthimi qi na derguet nuk është një novelë por një fragment i shkëputun prej një vepres më të madhe të Tolstoi-t, e prandaj nuk paraqet ndonjë interesim për të perkohëshmer: t'onë.

Dr.Q.Sh. — Studjimi juridik me shumë randësi qi na derguet na duket se është më fort për një revistë të specializuar e jo për këtë t'onen qi i drejtohet në mënyrë të posaçme popullit. Në s' Ju falem i nderës për simpatinë qi na tregoni, presim bashkëpunimin t' Uej të çmueshem si më përpara.

CE. QY — Tiranë - Punimi i Juej shumë i bukur edhe me qellime fare të drejta, por mjerisht përmban disa pikzime e shprehje pak si të shtfeme, për të cillin shkak nuk m'ujtme m' e botue. Në na dergojshi tjera kemi me i shqyrtue me ande.

FIRSI — Romë - Muerme dy poezinat me titull «Vegime» e «Malli» e pergzohe mi me Ju kah po shofim frytet e para të një talentit qi, mbas gjurmave të Mjeshtrit të Padekëshem D. Ndrë Mjedës, larg akrobatinave cerebrale të t' ashtuqujtunes poezie moderne qi na ka falë edhe në Shqypni një prodhim letrar perbindsh, do të na apë me shijue një poezi plot fjeshtsi o njoms i, qi i flet zëmres. E para na duket se pershtatet më fort për stinë të premdvërës e prandaj po e lāmë për atëherë, në s' të dyten do ta botojmë në numrin qi vjen.

ANA-STASI. Në punimin t' Uej pame një grumullim fjalësh ushteuse, por substancë pak e aspak në përmbajtje.

MOS — Punime sikur aj qi na derguet nuk na interesojnë, mbasi janë të shkrueme mbas një kallepiti të pergjithshem, e nuk na duket se përmbajnë ndonjë vlerë as në pikëpamje letrare as n'atë shoqnore. Janë s'ende të sterthanuna e të stershkrume e prandaj pa kurrnjë origjinalitet të ri,

K. Sh. — Do ta botojmë pors' të ja shofim gjasen. Ju falem i nderës.

D. D. - Shkoder — Tingllimi i Juej i bukur e i frymzuem mirë, por për këtë herë, si e shifni s' kje i pershtatun për botim. Ndoshta një herë tjetër.

DONISA. U falem i nderës për shka na derguet e më fort për shka na prëmtoni.

K. XH. - Elbasan — Punimet qi na derguet kanë me gjetë vënd më vonë, pse për tash kemi tjera t' asajë kategori.

GJ. — Novela qi na derguet është e bukur, por, me këne e adaptueme, si thohet, ishte dashtë sjellë në subjekt shqyptar. Na e dijmë për eksperjencë se novelat me argument të huej paraqesin fort pak ter-

hjekje për publikun t' onë. Do të shofim në se vlen të botohet.

E. H. - Shkoder — Fjalët-kryq, kur nuk kanë një skemë të fjeshtë, paraqesin për një vshtirësi tipografike. Do të shofim në se mund ta botojmë atë qi na derguet.

LL. K. - Shkoder, — Anekdotat nuk na u dukne gj' ndërë. Kangët popullore i presim me ande edhe i ruejmë me kujdes, por për tash një herë kemi pasë tjera më me rëndësi për të botue.

D.A.S. Murme punimet ereja qi na derguet të cillat kemi me i botue me rradhë e ju falem i nderës.

ERRATA - CORRIGE

Në numrimin e f'qere të këtij numer faqet 13, 14, 15, 16 janë shënjue gabimisht 305-308.

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Del të paren e të tretën të diele të setcillit muej

PAJTIMET: Shqypni Perjashta

Per 1 vjetë Fr. ari 4.— 6.—

» 6 muej » 2.20 3.—

VJETI IV. Nr. 56-57

Shkoder, 29 Kallnuer 1939

Copa 2 Lek

P A B A S H K I M

Persritja është ndoshta e merzitshme por shumë herë është e nevojshme, e gadi gjithmonë e vlefshme. Kemi pasë rasë sá herë me folë për bashkim e organixim, me theksue nevojën e madhe të këtij bashkimi. Për të mkambun vëndin t' onë një konditë e domosdoshme, kryekreje, është bashkimi; të dâm e të çâm nuk kemi për të mujtë kurr me bâ asnjë hap kah përparimi. Kush nuk e din ket të vertetë? Me fuqí të permbledhuna bâhen punë të mëdhaja; këjo është kënë gjithmonë. Por në ditë të sodit këjo e vertetë mund të shtríhet edhe mâ teper. Njaj kolektivitet qí nuk i bashkon fuqít e veta është gjikue për me mbarue. E për me ndodhë ky rrezik nuk është nevoja e të msyemeve, e luftave, por natyrisht, dalë ka dalë, pa u kujtue, njashtû si një ênë e shprazët mërr langun e njëj ênës të mbushun kûr te jët në komunikim me të. E komunikimet, lidhjet e shpeshta, të vijueshme, të shpejta, të shumllojshme, lândore e shpirtnore, popull me popull, gjytet me gjytet, janë bâ sod sâ me të çuditë.

Por një bashkim i páshem e i frytëshem është rrjedhja e bashkimit të shpirtnave. Prej një mendjet e një zemret del aj bashkim i fuqíshem, prodhues, qí nuk e lodhin kundershimet, qí shuen inade vllaznore, qí zbutë kryefortat, qí neutralizon sidomos madhështín, shkaku mâ i parë e themeltár i pábashkimit t' onë. Këto janë të verteta qí i dijmë të gjith. I flasim për ditë, i persrisim tash e tash, ankohemi pa ja dá me shoqishojnë, por kûr vjen puna në veprim, harrohen të gjitha, tue fillue prej atyne qí duhet të jenë shembulli i bashkimit, i vllaznis, i dashtënis, pá të cillen nuk duhet të kët arsye as qellim veprimi i tyne e bilë jeta e tyne.

Shkodra e jonë, pjesa mâ e përparueme e saja, është tue bjerrë përherë e mâ teper, tue shkue për ditë e mâ në teposhtë, për shkak të pábashkimit, e vetem për shkak të pábashkimit.

Prandej na sod nuk duem me folë për bashkim, por për mosbashkim.

Shqypitari shqyptár se shqyptár, me cillsí na të bukra shumë, me virtyte të nalta, por edhe me vese shumë. Pse të heshtim e t'i mbylлим sýt? Si është kenë motit njashtû edhe sod. Ká ndrrue ndër çfaqje për shpirti është i njajtë. Æsht kohë e kalueme kûr shqypitari ngujohej në konak të vet, i ndertuem si kalá e vogel, me dritësore si frenjija, i gadëshem përherë, me pushkë në faqe për luftim. Kundra anmikut të të kombit e të vendit, po, por edhe kundra shqyptarit, kundra vllaut të vet. E shumë herë tue perdorue armen trathtisht, me hjekësina, në prita. Ká kalue ajo kohë, për shpirti ká qindrue. Ká ndrrue arma, kemi lanë pushken, por kemi kapë pënden me të cillen shpejmë inadet t' ona, therim, vrasim e mbysim shpirtnisht. Armë kulture, përparimi, ndertimi, perdoret për pengim e për shkatërrim.

Polemika e jonë është gjithmonë personale, shkrimi i ynë është mâ të shumën për me qitë në pah meritat t' ona. Mundohemi me vûe në dritë të keqe e me i paraqitë si aventurjera deri njerz për të cillët kombi ka një nderim të posaçëm e një mirnjohje të pákufí për shërbime të mëdhaja qí i kanë bâ. Përpigemi me shvlehtësne lumina për të cillat jemi krenarë jo vetëm si kolektivitet si shkodranë e si shqyptarë, por qí na ndeojnë edhe faqe të huejve.

Por nuk lodendohemi me kaq. Çilen polemika për disa çashtje, personat, të cillave ato u perkasin i kanë mbyllë sýt e vet, kûrsë për të

gjall të tyre është heshtë sá e sá vjet me radhë. Sikur Maramaldi i moçem, me vrá nieren per së dekuni.

Po çka mâ teper? Per muí të shqishojve, per miopí të theksueme e mungesë pervujtnije mâ fillore, nuk pritemi me u hjekë aureolen deri herojve t' onë historikë, deri vetë Skanderbegut, Heroit t' onë kombëtar, në të cillin pshtetet të kenunit e Shqypnis, një nder pak njerz të mëdhaj të mbarë botës, qi të huejt – paradoks i çuditshem – orvaten me e qitë në dritë të vertetë madhënin e tij! A thue rinija e e jonë është teper shovinishte, teper e enthuzjasmueme e prandaj teper e rrezikshme e është nevoja per zjarmfiksa per me i a voglue a me i a fikë entuzjasmin e madh?

Por nuk është vendi me bâ ironí. Na dham

shpirti tue pá popullin kah pret dritë e drejtim prej udhëheqsavet të tij, në sá qi këta shpenzojnë energji e veta mâ të mira tue u hanger shoq me shoq. Duhet të xâm diçka prej kohës së kalueme qi na difton kjartas se në ç'shka-llë kemi vojtë prej pábashkimit. T' a ndijmë pak pergjegjësín t' onë. Njaj qi vëhet me shkruemirë a keq bâhet mësues i popullit, xên vendin e një tjetrit qi ndoshta n'at kambë kishte me i vjeftë shum mâ mirë popullit. Poshtë dile-tantizmi nder shkrime. Me shkruem nuk don me thanë me qitë vedin në pah, nuk është sidomos per me hjekë madhëstí e me shfrye inade. Njaj qi perdoron penden e vet per këto qelli-me mërr një pergjegjësi të madhe, pse është shkak mosbashkimit e mund të marrë në qafë një popull.

BISEDIME TË SHRKURTA

Instituti Albanologjik

Kur gadi një vjetë mâ parë prej fletëve të «Perpjekjes Shqyptare» Z. Lumo Skendo dha lajmin e krijimit të njaj instituti Albanologjik, ndodhja nuk pat jehin e merituem as nder qar-qet t'ona intelektuale as nder shtyllat e shtypit kombëtar. Ndoshta pse shum herë vendi i ynë është msue me ndi programe të bukura e inicjativa e plane qi kanë mbetë gjithmonë në stadin e programit e të planit; e kështu ndoshta shumkuej s' i u bâte me besue se një idé kaq e bukur e e madhnueshme do të vëhej per rrugë të realizimit. Prandej çë do dashamirit të kulturës kombëtare do t' i jët gzue zëmra tuj marrë vesht tash prap mbas një vjetet prej fletores «Demokratija» Nr. 4/624 të 4 Dhëtorit të kaluem se idéja nuk është lanë mbas doret prej inicjatorit të shkelqyeshem por po ndiqet me të xët prej tij pranë auktoriteteve qeveritare per me xjerrë lëshimin e një copë toke në Kryegjytet kû do të ngrehet selija e Institutit në fjalë.

Prandej edhe na shfaqin knaqsi t' onë mâ të madhe per ket veper qi ká me kënë si një fënér drite në jeten t' onë kulturore e shprehim urimin qi t' i shpejtohet rruga formaliteteve të

nevojshme zyrtare të parapáme prej Neneve 446-410 të Kodit Civil per fondacionet, edhe kështu Instituti të mund të fillojë jeten e vet.

Z. Lumo Skendo, atdhëtar i kulluem, një nder të pakët albanologë shqyptarë qi kemi, e zotnues i njaj biblioteke të madhe e shum të çmueshme albanologjike kû ruhen *incunabula*, libra e dorëshkrime shum të randësishme qi nuk gjinden kurrkund njeti, tuj u bâ themeluesi i kësajë veprë vigane, ká m'e bâ ënën e vet të pádekëshem në historín e kulturës kombëtare.

Por ká m' e bâ të pádekëshem sidomos në kjoftë se ká me dijtë me i shpallë kësajë veprë së vet themele të thella e të shndoshta e m' e or-ganizue jeten e sajë mbí baza granitike, në mënyrë qi Instituti të kët garantín e një eksis-tencës të perherëshme, të sigurtë e të lulzue-shme, e t' i thórrë shtegut eventualitetit fatzi qi pasunija e tij e madhe edhe e paçmueshme të mundet në shperbim me humbë dikur. Per-veç se me pá krijesa të deshtueme, jemi msue mjerisht me pá në vendin t' onë edhe asosh qi kanë vdeke porsá kanë lé. Instituti albanologjik qoter e gëll kulturë kombëtare, duhet t' u be-sohet qerve me të pastra e t' afta çka na para-qet jeta shqyptare, qi të jën ato vetë një garan-tí per vijimin e jetës s' Institutit e per rojen

(Vijon në faqen 25)

Fletë të harrueme të shkrimtarëve t' onë ¹⁾

SJELLA E MOTMOTIT

*Branitet toka : me shkelxim si motit
neper mbretnina t' qiellit
shetitë tuj luvdurue doren e Zotit
lânda e perflakët e diellit :
Ëndet n' empir ushtrijs
madhnisht e hyjve, e pors valë çarkore
me fershellimza t' buta
ndeshë e veç kâ mbarim aty kû prore
çon robi i travajuem adhrime e luta.*

*Kshtu rruzulli punon, e ktû veprimi
i tij nder bimë e n' dhë
e nder frymorë qi i ndjek a jo veshtrimi
pertrîn një fage t' ré :
Tuj krye kshtû ligjen t' trija
mbretnit e ksaj natyrë losin nder sy
t' robit me stinë prap tjera,
qi me fllad o duhë shkojnë tuj u shtye
n' amshim me rasa plot t' lume edhë t' mjera.*

*E nieri i prishun, qi dishron mbarësen
e motit me krejtnë,
knaqet i mârri tuj e kndellun shpresen
prap per lojna e treni
kûr shef se larg mjerija,
qi kje, shkon tu' u shvarritë, e per fetgime,
per kobe t' mnërshme e t' rânda,
vedin s' e lodhë me punë as më kujtime,
as e vjetve qi vînë s' e tutë mâ lânda.*

*Arsye do t' két kûr e soditë aj vedin
t' liruem prej punve t' liga
ë kûr n' tallaz nuk e synon mâ dedin ;
por fort t' a kapin friga
e randë njatbotë, marrija
kûr me ledhka tu' i xânë shkon me t' lëta,*

1) Po vijojmë në ket rubrikë e cilla kâ gjetë knaqsi të madhe nder lexuesat t'onë e qi kâ per qellim me qitë në shesh sâ xhevahire të letersis s'onë q'i kâ mblue pluhni i harresës. Këso here po botojmë një poezi të poetit qi neushkruhet «Dora e harrueme» e cilla â kënë botue në të perkohëshme «Perparimi» Kallnuer 1916 e qi per idë të këthellta qi per mban, per shvillim lyrik me të cillin â gershetue, per stilin e naltë e per tekniken e persosun me të cillen â shkruet, xën pa dyshim një vënd të posaçem në letersin t' onë. Poezija fi-

llon tuj e pershkruet motmotin një herë spekulativisht, mbasandej në lidhje me ndollim qi e caktojnë në histori të perçikshme të jetës, e në mënyrë mbas pikëpamjeve morale të veprimeve, shpresen per një motmot të ri mâ të lum. Vepra ka lidhje edhe me luften botnore qi u shkrepse me furi në at kohë mbi njatimin mbarë, por mund të thomi se është me aktualitet edhe në dit t' ona kur zjarmi i luftës po shkruemon shumë kande të botës, e vetë bota mbarë per pakgjâ por sâ i kâ përherë një krize së ré.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

qi krejt n' harresë e qesin
mjerin ë sosme, e porsi hije t' sbëta
shofin udhët e asajë jetë kûr nieri t' desin ;

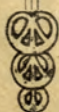
si njaj voztâr qi me gazmënd çon fllugen
e rândë, mbî shkumë, me vela
t' zheluem e s' e kujton t' rrezikshme rrugen
nder vrella as nder cuprrëla
kah nisë me u shkrepë duhija :
Kshtû rrëjtë prej motit qi s' e njofti s' parit
shtÿhet e kapë mjedisin
me kangë e valle se po ve per s' mbarit,
e s' e din se atÿ ndoshta do t' gradisin.

Por lê edhë motin qi do t' vînë : a thue
se arsyë n' mbarim ká nieri
me qeshë t' motmotit kûr u gjet rrethue
prej duhmave ? Kûr hiri
iku prej dheut e vrrija
hîni nder kome me i qilisë ? Ah teper
mizore kish per t' kënë
ajo zëmer e flligët qi vëhet neper
histore t' ksaj mjeri galdim me dhënë.

Shife topitë nder çeta shkencetare
mëndën e naltë, e shife
tuj pluskue zëmren neper lāmë barbare
nen t' pergjakta kadife ;
e atÿ kû mizoriÿa
mâ e rrebtë gjinon, â tuj u trëmë natyra,
kaq permbî bjeshkë, mbî fusha
kaq kafshave me mnërë i ndrroi krejt flyra
robi tu' u grî porsi me ulâj harusha.

E ndij tuj shkrepë e tuj ushtue si rrfeja
shperthye prej elektrikut
plumb e çelik t' pervluem qi lagje t' reja
sosin n' kercnim t' anmikut :
E atÿ kû e flakët furija
vlon mâ e terbueme e fillin harron robi,
dridhet prej tmëret qielli
qi i lutet, tuj u vrâ, t' mergohet kobi,
atij Zot prej kah zdrypë i paqes kshÿll.

Ah nuk â punë me ndi gazmënd kûr vjeta
âsht tuj prëndue kso dore,
e djelmve t' Europës i kputet jeta
me furî kaq mizore ;
e kûr dhunue liriÿa
e mëndes e vertetë mëndën vallet
per ket degamë gjaktare,

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

qi kundra zânit t' Perendis e nisi
me resë e dëjme e me lakmë barbare.

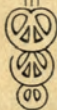
Por kush nen urdhun t' Perendis vullndetin
e shtroi perherë, e gjakut
kot kushtrimin s' e qiti as s' qiti rretin
per dâme t' kuej jasht hakut,
e kush nder halle e t' kqija
t' hyjnueshmen dorë bindon qi punët per fije
don me ja vûe ksajë botë
mbas qellimit t' vertetë, aj po me hije
t' knaqet per vjetë qi gjumi i dekës po e kotë.

E t' knaqet më njat Fé qi gzim perhera
shkon tu' e ndjekë nder themele,
mbasi trishtimi s' e topitë as mera
e llavës qi bje nder dele
kûr s' është n' rrezik drejtsija :
Kshtû zëmren me vertyt t' fôrt i páfaji
e ká nder turbullime,
n' lâmë t' cillave fiton, e n' buzë jo vaji
por veç gazi i shperthen bashkë me pikllime.

Atbotë motmoti qi kalon me vepra
gjithfarësh atij s' i dhimet
as e mshehta s' e trëmë vjetë qi me t' epra
msime çurgon mbas bîmet,
se n' botë shka t' kryejnë nierija
o shka t' siellet pá prá me kafshë lândoke,
per ndërë e lavd do t' dalin
t' themeleve qi n' botë me t' epra doke
fuqin vepruese per kurrgjâ s' e ndalin.

Jo, nuk e ndalin e per qiell ç' do mende
hovin n' vedvedi ká
se pushimin s' e gjën poshtë nder kto vënde
q' se n' faj kryprindi rà :
Prejsë kûr ktû plotsija
t' kryhet e vjetve me mundime e t' vshtira;
e krejt t' mbarohet stëja
e jetës, lumnisht do t' i përshtëjnë e Mira
Qiellore zëmrat sikur t' jën má t' dëja.

Por sod per lavd kah rrokullon tu fron
i t' Naltit harmonija
e sterave t' pâmâsë, sbë porsi lmon
nalton e botës lenija
luta t' pervájshme. Ushtrijs
e qiellorve me máll rrin t' prigide
gjâmen e rándë t' ktij dhe,
e pret qi paga t' sdrypin me fatie
neper kome t' ksajë botë vjeten e ré.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

*Deh sbutu o Perendí! Jo mâ e fajtorit
krejt e helmueme luta
zêmren t' a thejnë sà vigmat e gjallnorit
qi fmîn e pshtiell nder futa;
i mên pá prâ fuqija
vejushës per foshnje edhë ja then me grima
buken e thát tuj britë:
Deh sbutu o Perendí: qe sá jetima
prej Tejet per mot t' rí paq janë tuj pritë!!!*

DORA E HARRUEME

Kângë popullore të Kosovës.

Tue marrë para sýsh se ajo e ndershmja revistë, herë mbas here po merret me shtypjen e kângëve popullore, vendosa të ju ap ndonji zhvillim mbi kângët popullore të Kosovës.

Populli i Kosovës kângët qi i këndon, i ndán ndër katër grumbuj:

1) KRAINA.— Ky grumbull kângësh këndohet me lahutë e permbajnë historín e ngjarjeve luftarake-trimnise shumë të vjetra.

2) KANGË MALCORE.— Ky grumbull kângësh këndohet me qytelí ose pa shoqnim veglash muzikore. Kur kânga s'âsht e shoqnueme me vegël muzikore, atëherë këndohet vetëm prej një njeriut ose prej dy njerzëve. Kjo permban ngjarje trimnise të shqiptarvet.

3) KANGË DASHUNIJE.— Edhe ky grumbull kângësh këndohet prej një njeriut ose dy vetvet. Difton ngjarje dashunije ndermjet të rijsh e të rejash të pa martuem.

4) HOLLDRA.— Këto janë kângë qi këndohen në mbarim të lojnave të filxhânave ose të tjera lojnave nga âna e fituesave. Të gjith sa janë, çohen në kambë, kapen dora-doras dhe u drejtohen të mujtunvet një ka një me radhë tue i a permendë setcillit êmnin dhe tue i a perçjellë me disa fjalë qesharake në trajtë vjerrshe.

Për këtë herë po ju dergoj një k r a i n ë, të cillen e kam ndigjue në Kosovë (në krahinën e Vuçiternës) tue u këndue nga një shqiptár i emigruem u'at rreth prej Nënprefekturës së Prekopes të Prëfekturës së Nishit, mbetun në Jugosllaví me daten 1877.

Kânga âsht si vijon:

Kânga e Gjergj Elez Alís.

Lum për ty, more i madhi Zot,
Ç' ka me pá Krajleviq-e Markun!
I a kish nisë pijes e po pinte;
Trí dit e trí net pijes s' i a ka dá,
E në pije derri po u livdojte:
Nuk ka bâmun nâna trim si mue,
Nuk ka bâmun pela kalë si t' imin,
Nuk ka bâmun mjeshtri armë si të mijat.
— Met e foli e shoqja e kralit:
Po ndigjo ti, or Kraleviq-e Marku,
Ti me kânun trim-ó si po thue,
Që kaq vjet qi me tý jam martue,
Ndo'j shqyptár të rí gjáll m' a kish prûe
E dadicë 1), na fëmive do të ja bájshim.
Keq u idhnue Kraleviq-e Marku,
Brraf në kâmë derri kânun çue,
E me të shpejtë armët m' i ka njeshë,
E me të shpejtë sharqin 2) e ka shilue,
E në shpinë sharqit m' i ka rá;
Shpejt po dilla në drume 3) të gëna,
Trí dit, trí net për lum po shetitë,
Aj po lypë ndo'j shqyptár të rí.
Kuer ta mbërrin një shqyptár i rí,
M' a kish pânun një kál dorí,
Dorja jela 4) deri në kopitë 5)
Shqyptár musteqet deri n' oblluk 6) të shalës,
Aj kambë-kryq mbi dorí ish unjun,
E turrut 7) mirë-ó po m' i bike,
Por mâ mirë kângës po i a thote.

Fjalët s' vonojnë tu Krajli i a mbërrini:
Mirë se të gjëjë, o Kralëviq-e Marku!

— Mirë-se vjen o shqyptar i panjoftun.

A m'a shet o shqyptar kët dorí?

— Për me e shitun, Krajl-ó, nuk e kam.

A m'a shet shqyptar, a m'a falë?

Për me e shitë, Krajl-ó nuk e kam;

Për m'e falë jam ndodhë fukará.

— Ja m'a shit shqyptar, ja m'a fal,

Ja me zor une po t'a marr.

— Për m'e shitë Krajl-ó nuk e kam

Për m'e falë jam ndodhë fukará,

Për me zor, kurr falë t'ý mos të kofsha!

Shif ç'ka bâni Krajloviq-e Marku,®

Po m'a hjek shpaten prej mellsije 8).

Me dorë të djathtë shpaten m'a ka rrokun,

E me dorë të shmajtë për dyzinash dorín,

E bythë-prapë per drum po m'a kthete.

Me të foli Shqyptari i panjoftun:

A po më ndigjon, o Krajloviq-e Marku,

Mos m'a prish qefin e tamurit,

Se me i lëshue kambët në zengji,

E me i qitë un tamurin në strajcë,

Çare vetit, Krajl-ó nuk i gjâjshë.

Mirë-po Krajli, fjalen vesh s' i a merr,

Prap po e çon nepër drumt të gjanë.

Shif ç'ka bâni shqyptari i panjoftun,

Po m' i lëshojte kâmet në zingji,

Po m' a qitte tamurin në strajcë,

Me dorë të shmajtë për dyzinash dorín,

Me dorë të djathtë topuzin tridhetë okësh.

Kuer e pá Krajli se ç' e zezë po e gjân,

Shpejt m' a shtini shpaten në mellsinë,

E m' i qitte tre çatalla 10) kamxhi;

Për dy ânësh shalqin po m'a rrahte,

Shalqi i lehtë e doriya s' muj e xûeni.

Kuer erdh doriya në breg të lumit,

Shalqi këcejti m' ânen tjetër të lumit.

Atëherë shqyptari dorín m'a ka ndalun,

Për pushim dorís m' i ka zhdrypë,

Bregut të lumit dorín po e shetitë,

Edhe Krali sharqit m' i ka zhdrypun,

M' at ânë lumit sharqin po e shetitë,

Prej m' at ânë Krali po m' i thote;

Pashë Zotin, Shqyptar, qi të ká dhanë,

Të më kallxojsh se çë krahine jé,

Të më kallxojsh ku t'janë rritë mysteqet kaq fort,

Të më kallxojsh ku i âsht rritë jela e dorís.

Me të foli shqyptari i panjoftun:

Po ndigjo ti, o Krajloviq-e Marku,

Ti të ja puthish katër patkojt sharqit,

Qi nuk muejta t'ý gjáll me të xânë,

Po të kallxojshe se çë krahine jam,

Po të kallxojshe për mysteqet e mija,

Po të kallxojshe për jelë të dorís.

Mirë-po Krali prep po m' a perbën:

Pashë Zotin shqyptar qi të ka dhânë,

Të më kallxojsh se çë krahine jé,

Të më kallxojsh ku të janë rritë mysteqet t'ua,

Të më kallxojsh ku jânë rritë jela e dorís.

— Me të foli shqyptari i panjoftun:

Po ndigjo ti, o Krajloviq-e Marku.

Ti të shkojsh te kroni i ha j d u t v e,

Aty e gjënë Harambash Ilín,

Atë pvetë për mue: të kallxon.

Shif ç'ka bâni Kraloviq-e Marku;

Me një herë në shpinë sharqit m' i ka ramun,

Drejtë po më shkote te kroni i hajdutve,

Para po i del Harambash Ilija,

Mirë-se vjen o Kraloviq-e Marku.

Mirë-se të gjëjë o Harambash Ilija.

Ç'ka jé zbemun Kralo ti kaq fort,

A më ké pímun shum vënë e rakí?

Me të foli Kraloviq-e Marku:

Po ndigjo ti, o Harambash Ilija,

Nuk kam pímun shum vënë e rakí,

Vëna e rakija mue m' u ka nxí,

Që trí dit për drumë po shetiti,

Un po lypi ndo 'j shqyptar të rí.

Kuer i a mbërrini një shqyptar i rí,

Kishte hypun një kalit dorí,

Doriya jelen deri në kopí

Shqyptari mysteqet deri n' oblluk të shalës,

Aj kâmbë-kryq m' at dorí m' sh ulë,

E tamurit mirë-o po m' i lité,

E mâ mirë kângës po në ja thote,

Une deshta ate gjallë me e xânë,

E gadi kryet aty e kam lânë.

Une e pveta se çë krahine âsht,

Aj më tha pvetë Harambash Ilín,

Se per mue aj t'ý të kallxon.

Me të foli Harambash Ilija,

Hajde Kral-ó na ndrykë të merremi,

Se ti Kral sol paska lemun,

Atij i thonë: Gjergj Elez Alija,

Me tridhetë vetë në mëjdan i kam dalun,

Tridhetë shokë aj mne m' i ka premun,

Edhe un në bark të kalit kam pështumun.

Gjarpën i dhtë Krajl-ó aj âsht,

Ku të ja ndijsh rroplimen e tij
Tre konakë rrugë larg-o ti të shkojsh.

②) Tuj dashtun me i ndëjnn besnik kangës si rapsodit Shqypitar, ruejta dy trajtat e ndryshme të njëj ëmni të vetëm KRALEVIQ-e Marku e KRALOVIQ-e Marku.

1) dadicë = shërbtore. 2) sharç = kalë i larmë. 3) dru-me = rrugë e gjanë që rrahët prej çdo klase njerzish. 4) jellen = flokët e qafës së kalit. 5) kopit = beleziku i kambës së kalit mbi thundër. 6) oblluk = anët e nalta të shalës, para e mbrapa. 7) tamuri = çyteli ose karadyzeu. 8) mellsije = melli i shpatës, melli i jataganit, melli i thikës, (kllef). 9) eshkinin = hecje e rregullt. 10) çatalla kamxhik = kamxhik tre rrëmash.

Këtu kangtari e lën lahuten edhe në trajtë kallximi, si është zakoni, u difton ndigjuesavet sa vijon :

Mbas disa kohe Krajleviq-e Marku tue she-titë lajmohet se aty pari ndodhej Gjergj Elez Alja. Me një herë i bjen nder mënd fjala e Harambash Ilis që i pat thanë: «ku t' a ndijsh rroplimen e tij, tre konakë rrugë larg-o ti të shkojsh.»

Krajleviq-e Marku, tue veprue mbas poro-sis së Harambash Ilis, me një herë i hipë shar-qit dhe merr rrugen për t' u largue tri ditë larg prej vëndit ku ndodhej Gjergj Elez Alja. Ecë nate e ditë dhe në të tretën e ditës mbe-rrinë në Grykë të Kaçanikut.

Aty pa pritë e pa kujtue hasë në Qesexhi-Musen dhe me një herë fillon lufta ndermjet të tyre. Pikë s' parit gjuhen njëni me tjetrin me topuza e mbasi asnjëni nuk muejti me i rá shoqit, gjuhen me mizraçe (zhgjetë) e mbassi e dhe me këto nuk muejten me i rá njëni tjetrit, u sulmuen me shpata. Këto tue hasë njëna në tjetren u thyen të dyja. Atëherë u kapen fyta-s e rán prej atllarve në tokë.

Lufta vazhdoi fyta-s prej mëgjezit e deri në mjesditë. Në këtë kohë Krajleviq-e Marku i lodhun tepër e i dishpruem prej fuqis së Qese-xhi-Musen, tue mendue se si të peshtojë nga thojt e tij, i rá në mënd *zâna e malit*, e cila i kishte pasë prem-tue se do t'i vite në ndihmë, kuer aj të ndodhej në ndonji rrezik të madh,

edhe kështu Krajleviq-e Marku, kerkoi ndihmë nga *zâna e malit*, tue thënë: «ku jë ti, mori zâna e malit se kurr mâ keq une s'kam kënë». Me një herë i u pergjegj «zâna e malit» në më-nyrë që nuk e ndjeu Qesexhi-Musa tue i thënë Krajleviq-e Markut që të përdorojë thiken e helmatosun që e kishte në brez të cilën e kish-te harrue.

Atëherë Krajli për të gjetë rasë që të per-dori thiken, e gaboi Qesexhi-Musen tue i thënë këtij: «A e shef ti, or Qesexhi-Musa se edhe dielli po çuditët ndër né e shif si është ndalë e po na shikjon.»

Qesexhi-Musa i çuditun prej kësaj fjale, çon kryet me pá diellin. Krajleviq-e Marku, tue per-fitue prej rasës, hjek thiken prej brezit dhe e therë Qesexhi Musen. Mbassi thika ishte e helm-atosun, Qesexhi-Musa bjen pa shpirtë për dhë. Krajleviq-e Marku, i çuditun prej trimnis së Qesexhi-Musës, i a çan krahnorin për me pá se çë farë zëmre kishte; por mbet i habitun kuer pá për rreth zëmrës së tij tre gjarpij. Njëni ishte i zgjuem, tjetrit porsa i kish dalë gjumi e i treti ishte në gjumë të rëndë.

Prej kësaj Kralevisq-e Marku mori vesht se Qesexhi-Musa nuk e kish harxhue as gjysen e fuqis së tij dhe i habitun prej kësaj ngjarje, ish tue mendue se çë farë kreshniku paska kënë. Mu në këtë kohë, ndjeu piskâmen e *Zânës së malit* e cilla i tha: sýtë të plaçin more Kralevisq-e Marku, pse po rrin aty i habitun?! As s'e din, o Krajleviq-e Marku se ky është mi-ku i Gjergj Elez Alis?!

Atëherë Krali fjalën dy s' bëri. Me j herë sharqit në shpindë i ka rá mori rrugen për me pështue prej Gjergj Elez Alis e mba-ssi vend për të pështue në gjatë hyeni në një shpellë të *Bjeshkes së Lybetenit*. Sot e at ditë ka mbetë i ndrým në at shpellë.

SHENIM: Lufta e Kralevisq-e Marku me Qese-xhi-Musen, serbisht këndohet në lahutë tue u cillue Qesexhi Musa si një shqyqtar nga malet e Shqipërisë.

SALI H VUÇITERNI

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Hija e Vajzënis

Novelë prej ALES

Zefin e kam pasë shoq gjithmonë. Nji asi shokësh qi se i cilli nesh e gjënë në jeten e vet, të cillit i çilet krejt zëmra e jonë, të cillit kurr gjâ nuk mund i mëshehet. Nji gëzim a nji idhënim qi kishim, e shfrejshim bashkë, mâ parë do t'u këshillojshim bashkë e mbasandej ja hÿjshim nji punës. E tue u rritë perherë e mâ, e tue na u shtue miqësija. (Shokë fëmijnije kemi shum, por në burrnî, ne e vëshim oroe, tjera miqësi na kanë rrethue, e prei shokvet qi patem, dy a tre ne mbetshin janë mjaft.)

Zefi më mbet në zëmër gjithmonë i dashtun.

Un kjeçë mâ i pari qi dijta që dashunî e mbëlloi zëmren e Zefit kûr bâni e ndeshi per të paren herë në Vitoren. Dashunî qi u njall e u ushqente nder ato dy zëmra moce sême e ndoqa me vemende rijnore dita me ditë. E shihshe ketë dashunî tue u perforcue, tue u smadhue perherë e mâ. E gjithshka, pse ndjeva të gjitha shfrimet e zëmres së Zefit. Ndjeva edhe un në zëmër tême - un i pá dashunî - rrahjet e shpeshta kûr Zefi më flitëte me aqë të dhanun per dashunî e vet; m'u ndezte edhe mue fëtyra kûr tue hecë me Zefin rrugës ndesheshim në Vitoren. E u kënaqshe per ketë lule qi rritej perherë e mâ, e u idhënoshe kûr per Zefin ndodhte ndo'i ditë e zÿmtë, si shpesh e bjen me vedi dashunija.

Por t'u martuemen, Zefi ndrroi kryekëput. Nuk e dij pse. Ndoshta kujdeset e familjes, ndoshta jeta e ré, ndoshta... (këtë s'mund ta mendoj: un qi gjithmonë u gëzova per gëzim të tí, pá kurrnji hije smire, un si mundem me zgjue në zëmër të tí nji ndiesi gjelozije?) Aní, un kam edhe shogëni tjera, aj veç të jët kondend. Por, kondend nuk duket se është. Kûr e shoh rrugës, nuk ndalet me folë si gjithmonë, por kalon tue më pershndetë porsá. N' atë pershndetje, un, qi e pata në dorë perherë zëmren e tí, une shoh se ajo zëmër nuk është kondend si dikûr. Kû janë ato qéfe qi

thonte se bjen martesë? A veç me u zÿmënue njashtu?

Sod veç nuk dij shka kje: Zefin e ndesha e m'u duk krejt ndryshej. U ndal me mue, më pëveti gjatë e gjatë e tha se kishte dishír të madh me ndëjë me mue. E kena caktue me u pá sonde në kafe.

Mirë, por tash un rrij tue mendue: shka po don me më thanë Zefi? Si mujt me ndrrue kështu? Ma xêni besë: kam sod nji gëzim të madh qi nuk dij me e shprehë. Dy gëzime madjë: së pari pse e pásh Zefin prap në qéfin e perparshem e së dyti pse duket se m'u këthye prap shoqënija e dikurshme e prap mundem me bisedue me Zefin me zëmër në dorë. Ky mendim më ka zatetë sod të gjith ditën e smë lën me xânë vend.

* * *

Qe, tash mërrita në kafe e Zefi tuk është ndëjë n'atë tavolinë n'atë qoshe. Më pau. Kênka prap në qéf si nade. (Nji frigë e pata të gjith ditën sod: mos po ndrron!)

— Zef, ká ditë qi nuk kena ndëjë bashkë!

— Qe prá! Kûr thonë: jeta! A e din se më ká marrë malli per ty?

— Po ti mâ, që se u martove hupe. Motit ká pasë kênë marre, pse të kishin thânë: t'i ká marrë mêt grueja.

— Motit po! Motit!

— A din shka, lûr Zefi? A porosisim diçka me pí? Ça po mërr? Errë?

— Jo, un vetem nji kafe. Ti u mënò e mërr shka të dësh, por të lutem mos u habit e më ndigjò. Due me folë me ty si dikûr, si gjithmonë. Ti mos më ndal, por mundou me më kuptue, pse goja s dija po din me u shprehë si duhet.

— Zefi fillon e largohet gazi qi perparë i levizte nder buze, është zÿmënue rishtas. Aj ká në ë flet e un shoh, nder sá ndiej fjalët e tija, tym e duhanit qi mërr trajta të ndryshme: herë mërr trajten e dy zemrave të

bashkueme, herë dy zëmrat i dán një erë, herë çilen zemrat e pikojnë gjak, e nalt, atje afer tavanit, bashkohen rishtas e tresin në gjirin e ventilatorit.

— Ndigjò! Dashunín qí une pata per Vitoren qyshë atë ditë qí e pásh së pari e deri sá u martova, ti e din. N'oborrin e sái — a nuk të paraqitet një nder aso oborresh qí shpijat shkodrane kanë ruejtë endë, kú shemshiri e vëllájt në lule bashkë me bár të njomë shtrojnë një tapet të madhënueshem mbi të cillin flutura bân shetít e veta, e kú zerdelija, bajami e qerrshija, grabisin má të parat rreze të diellit të prendverës e thrasin trumcakun e gardalinen me i këndue gjith asái bukurí? — un e ndesha per të paren herë Vitoren, atë ditë qí shkova me të vëllán, Çeskun, në shpí të sái. E gjeta të veshun si neper shpí, me lagcë në dorë tue lagë lulet. Kaq u topit kúr më pá, sá qí i pshtoi lagca duersh e rá mbi një saksí kú ishte tue u rritë një lule-zëmer. Mos u qesh. Ti e din, por po më kande me e persëritë këtë dukje poetike, má poetikja e jetës sême. Un ja dhaçë lagcen, e çova saksín në kambë: dy ganxhe ishin bashkue tue u rrëxue. Thuej shka të duesh, por une n'atë bashkim pásh zëmren tême e të Vitores, e nuk u rrëjta. Në saksí ato dy ganxhe shperthyene në lulëzim, edhe zëmrat tona lulëzuene.

E u martova. Un prita të gjëjë në gruen tême Vitoren e dashunueme, por u rrëjta. Atë ditë qí vûme kunorë — a të bjen në mend sá nieri e sá shendi? — ma besó, nuk m' u duk má ajo, kishte ndrrue krejt. Un ja vûna fajin ditës, pse i permalluem si ishe prei gjith atyne urimeve e prej gjith atyne kujdeseve qí të gjith kishin per mue, thaçë nuk po dij má se kú jam. Besoje: Vitorja në petkun e bardhë të kunorës, m' u dukte një tjetër; e bukur sá të duesh, por jo Vitorja e ême. Edhe per këtë mendova: është petku i bardhë, është nusija qí e ká shndrrue, (me kënë s thonë: si duel nusja?).

Si kaluene ditt kerkova në gruen tême me gjetë Vitoren e dikurshme. Kot. Dashuní kishe e pata perherë, pse ti e din që natyrë të

ambel e të dashun ká, sá me të terhjekë pá dashtas; por të gjith atë dashuní rijnore qí androva per Vitoren vajzë, qí sbpresova se martesë po më sjellë, nuk e gjeta. Nuk e pásh má në ftyren e sái atë hije qí më terhiquete sá kje vajzë. Kaloi koha, léne edhe fëmija. E grueja e ême është nanë e lume e une babë i lum. Por, sá per vedi, e kam bjerrë dashunín e ambel t' andrravet të mija, o në mos tjetër e paçë bjerrë deri dje. Pse që me dje më ká këthye rijnija e shendi i dikurshem, më ka këthye pagja në zëmër tême.

Jo, mos më ndal, mos më pëvet. E dij se ti kerkon me dijtë si ndodhi puna. Po të diftoj me'i herë, por të lutem mos e mërr punen me gaz. Mu-nduju me më kuptue. Ti ma njeh natyren, e din se per shkado mundem me qeshë a me kjá; një gjá e vogel, qí per tjerë mundet mos me pasë kurrnji randsí, në zëmren tême smadhohet njaq sá me u mvarë prej sái pagja a idhënimi. Qe prá: Dje nade thirra në shpí rruestarin me ja goditë flokët grues. Erdh pak heret e Vitorja ndodhi e pá goðitun. Tue kënë se djaloçi s kishte kohë me pritë, i thaçë grues t' ulej njashtu si ishte. U ul, e si mbaroi punë e ndëjem vetun, m' u dha me e shikue Vitoren. Sýt m'ishin ndalë në të. Flokët i kishin ndëjë të krehun, pá i pasë sjellë me tela e me kapca. Nuk dij: m' u duk se ishte me lagcë në dore, m' u duk se u kuq, m' u duk se e rrxoi saksín... E u kuptova shka kishte ndodhë: Flokët e krehun si nuse, buzët e mollxat e lyeme per gjith dite në toalet, e kishin pasë ndrrue kryekëput fëtyren e Vitores....

I kam dhanë urren qí neper shpí as mos të lyhet as mos të krehet sikurse per shetí. Në shpí të jët grueja e ême, si e due un... Sá per rrugë, s kam çar me há! është moda e është marre me dalë pá u goditë.

S' e rëni besó sá jam gëzue per këtë problemë që mbas sá vjetsh studimi, ká zhvillue Zefi.

ALES

VAJI I BORCIT.

DIMNI

(Pukë - Breg Drini)

Çë ké, o Borc, qí rri tue këndue
n' atë gëm ahi aq permállshem?
Ndoshta kënd jé tue vajtue
me atë zá qí të del pervajshem?

Zymt rrymës së Drinit sytë i a lshon,
qí pà frë në teposhte bjë,
të mrrimen në fushë gjithshka zapton,
tokë, livadh pà prishë kúnd s' lë.

Bulkut të ngratë nder duer i rrmen
múnd e djersë derdhë per një vjetë,
e kotecat thatë i a len:
kjàn i shuemi pa bukë mbetë!

Dridhet fusha sà herë vráhet,
dron se Drini po i këcen në shpínë;
buka e shkretë me gjak veç hahet!!
S' lodhet kush me e pështue robnín!

Tue pá token mblue me borë,
tue pà krojel hej-hej ngrí,
Borc, qí punë s' prëké kurr me dorë,
a thue s' gjén në gojë gjá me shtí?!

Ti ké krahët qí të ka dhânë Zoti,
gjithkahë të duesh mund të fluturosh,
mund të kerkosh kú á má i butë moti,
qetshem jeten mund t' a shkosh.

Ah! s' vajton, jo, ti per veti,
kujdes tjetër në thalb të dermon;
ti ankon se i vorfni, i shkreti,
në ketë stinë t' eger fshân, gjithmon!

Jé kah kjàn sa rob qí mlidhen
per rreth votre pá 'i gacë zjerm,
vajton fmitë qí së ftofti dridhen,
prej gazepi krejt bá jerm!

Ti vajton sá prindë te shkretë,
qí nuk kan si me shujtue
fmitë e njomë me ftyrë te zbetë,
asht e lkurë bá, krejt marue!

Vajton prindin qí ká rà
në Shkoder kâmbë me barrë ngarkue,
gjashtë dit udhë tue ecë padà
bukë e krypë fmitë m' u çue!

E tue u ngjitë me këthye kahë shpija
ûje e së lodhni fikë e mekë,

me bá rrugë s' e len stuhija,
e lshojnë kâmbët, ásht bá me dekë!

Me pushue xén vend i mjeri,
buzë njaj prroni si në shullá;
si don Zoti rrebtë frýn veri,
kâmbët m' u nisë s' i punojnë má!

Në mal fatmjerin nata e xén,
sa gjânë-gjatë mbi borë ásht shtrí;
me miell thesin nen krye vén,
me shpresë neser m' e çue në shpi.

Kú e din se e presin fmija
ûni fikë me padurim!
Në ndâmë u ardhë veç Perendija,
se perndryshej desin shqim!

I bjë në mënd me mledhë pak krânde
sa me bá 'i gacë zjerm m' u xé,
me kaluemun naten sânde;
s' e mbajnë kâmbët rrxohet per dhé!

Mërr me fjetë, bjen si në kllapí,
se e rrethojnë, i duket, fmija,
se ka mrrijtë i mjeri në shpi
e 'i copë bukë u a dâñ thermija!

I rreh zêmra hova-hova,
shtati i tí ásht ngrí kaçá,
«o Zot, shpirtin se marova»
fshân i shuemi e frymë s' merr má...

Ti, o Borc, qí kjàn per të mjerë,
mërr flutrimin dér në Domgjon;
n' atë shpínë mali si në straherë,
baba i ngrím dëkun pushon!

Këqyr kerkò ndo 'i orrl vigân,
më i a len thesin amanet,
t' u a çojë fmitë qí bukë s' kân,
t' u kallxojë: «në Qell baba u pret»!

Këqyr ti prep me gjetë ndo 'i njerë,
mos t' a lájë të shuemin mbi dhë;
por t' i a çitë në vorr të mirë,
mos t' a hâjë kúnd ndo 'i shkerbë!

Mbi vorr të tí këto fjalë me i shkrue:
«Këtu s' prind së ftofti shtang u ngrí:
lodhë e këputë s' m' atit má me udhtue,
per fmitë jeten báñ fti!»

SIK

Vaji - Borci është një zog dimni e i vjen ëmni prej
fjalës «borë». Kur në borë avitet me kullotë nder oborre të
shpija... Domgjon është një vend-kalim, neper të cillin per-
shkohet rruga e padhe e vjetër «Shkoder-Pukë» ndermjet të
Dushit e të Kipris. Në këtë vend merr murrilani si aty e
kurrkund. Sà herë tue kalue shtegtarët janë ngri e kan dekë
së ftoftit.

FLETA FEMNORE

Dikúr e tash.

Dikúr kjeme rob, sod jemi të lîrë!...

Edhë vajza kje robneshë, por e dyfishue-me: robneshë e komsís e robneshë e lîrís.

Si u mendote e çë farë kuptimit kishin mbi vajzen të moçmit?... Vajzës me i rrahë vendin, thoshin plakat. Thaniet e vjetra shprehin psihen e një popullit, dhe kështû e shofim krejt kjartas se si u mbate vajza n' at kohë, dhe çë mënyrëna u perdorshin per edukimin e sajë. Ishte një pjestare e familjes po, por jo e lîrë si të tjerët. Vullndesa e sajë ishte krejt e drejtueme mbas urdhnit të tjerëve, kështû do të shkote si qorras gjithherë. Jeten nuk do ta njihte, nuk ishte e lîrë të gzote në shpí të vet; me dalë pertej deren e oborrit, m' u argtue paksá me bukurína natyre, do t' ishte një mârre e madhe, e kta jo shtýe prej fanatizmit, sá prej mentalitetit dhe rrethanave të ndryshme të kohës e të vendit, e jo në një kohë teper të kalueme, i a mbrríjten gjyshet dhe nanat t' ona të thuejsh. Vajza do t' u rritëte e urtë, teper e urtë, e me kênë e urtë në ket rasë dote me thanë se nuk do t' i ndihej as zâni i gojës.

* * *

Sá bukur ást me sjellë kujtimin rreth atyne kohëve të herëshme, rreth mramjeve vllaznore kúr u mblidhshin të gjith miq e të aferm per rreth flakës së voters, dhe ashtû ndêjun kambëturqisht, shtrúe meze e rakí perpara, i a niseshin kangës e hêngut. Në mjes të tyne mbretnote vegla e madhnueshme e perdorun aq fort n' at kohë: vjolina, osë qemalja si e thirrshin atêherë. Ajo i epte jetë mâ teper asajë mramje; dora e msueme qi i bite fillote melodít mbas andjes, dhe të tjerët e ndiqshin. Dalëkadale, gota tue u çue e hêngu tue u xé, dhe atêherë u shvillote pjesa mâ e bukura e atyne mbledhjeve. Doren në vesh e kangë mbas kanget tue vijue, niseshin m' u endë vjersha familjare, perzí me satirë të lét edhë të kandëshme!... Mbandej vallja mête, u lypte pak pushim; dhe 'i herë u pershndetshin me putira rakijet e mbasandej niste biseda: bisedë serjoze e me randësi të madhe: aty u

shdrivillojshin çashtjet e politikës mâ të naltë tue u xanë në gojë Miskovi, Nemcja, Turkija e krajlrat tjerë të botës nder marredhanjet e tyne ndermjet vedit e per efekte qi këto do të kishin mbi vendin t' onë. Këta u persritëte shpesh, kështû e kalojshin kohen shqyptarët e moçem.

Por nder kto mramje vllaznore a thue se vajza, kjo kreatyrë mâ e dashtuna e familjes, merrte pjesë me tjerë e do të gzote edhe ajo hartin e muzikës? Shum herë po, rrite pranë edhë ajo kúr nder mbledhje ishin vetem pjesëtarë familjet o ilaká t' aferm, por kúr rrethi ishte mâ i haptë, osë nder darsma o tjera mbledhje të jashtëzakonshme kû mâ teper se tjeter herë kriste hêngu e dyzêni, vendi i sajë ishte me ndêjë strukë në trapazan, mbas perdeve e kafazlijave, e shkputun prej të gjithve, me mârre pjesë vetem per së largut në gazmendin e pergjithshem. Por vajza, e msueme me i u shtrúe ndigjesës së të parëve, sá qi ndisít e hovet e zemres dihti me i shndrrue në vyrtyt, prej skutave kû rrite e mshehun, me vemende xûni me percjellë melodít e ndryshme edhë në shpirtin e sajë kishte lé harti i muzikës; kishte bâ të veten gjithshka, e mâ vonë do të hite në jetë edhë ajo. Veglen e kandëshme e synote me vemende, nuk i u dukte gja e vshtirë per ta ushtrúe, dishiri ishte vetem m' e provue, edhë dite m' e çue në vënd. Pritëte me gzim kohen e vetmís, mbasi mbledhja t' u shperdátë, e merrte vjolinën në dorë. Heshimi i odës me i herë u shndrrrote në një melodi notash së nderlikueme, dora e pamsueme nuk dihte me i rrshitë gishtat mbas vjolinës e zanës magjike, por me kaq kishin bëtë e kraqun, vajza ishte bâ per një çështje zotnuese e vjolinës.

Por vasha shqyptare sod nuk ást mâ ajo e perparshmja, mbet e përvujtë e e mshehun si bollca, me pritë diellin e amel të lîrís qi ta zgjote. E dielli duet, e per ditë vjen tuj u naltue në horizontin e jetës së sajë. Sod vasha shqyptare e kta të haptë rrugen e shkollës, rrugen e përmësimiit shpirtnuer, e lavrimit të harteve.

Sod një pjesë e madhe e varzave shqyptare e njëf mire muziken, e tuj u drejtue mbas thanies të një muziktarit të moçem: «in musica est vita» jeton me të tue marrë përherë një hov më të naltueshem kah ajo, tue gjetë aty pushimin më t'amel. Natyra i fali prirjen, shkolla e përmirësoi e harti e naltoi.

Sod vajza shqyptare din me u rë veglave të ndryshme, merr pjesë edhe ajo me të tjerë, shpesh u prir tjerëve për me nisë kangen a vallen.

Sod, tue sjelle kujtimin rreth mramjeve vllaznore të dikurshme, na del para vajza shqyptare atëherë e perbuzun, e ndryllun, por sod e lirë, mbretnon mbi tjerë, din me i rrshitë lët gishtat mbi tastjerë të pianofortës që i është bërë si moter, tjetër andrim nuk ka veç me ndëjë gjithherë me të për me mujtë m' e bërë krejtë të vetin ket hart të mrekullueshem, por detyren tue mos e harrue, pse e din se koha shumë i dha liri por i lypë edhe dijtun e punë.

Në s' valët e ajrit na bijnë kandëshem në vesh t' onë meloditë të ndryshme, pjesë të veprave t' auktorëve më në zë, *canzonette* e kangë fjesht shqype, që zemra na rreh e me i herë kujtohen: janë hartistet t' ona që këndojnë. Na shkodranet kemi hartisten t' onë Palucen për të cillen jemi kryenaltë përpara të gjithëve. Zanin e amel të sajn e ndigjojnë me andje të huejt, e ndigjojnë Shqyptarët, e ndigjon Shkodra, e ndigjojnë vllaznit e motrat e veta prej të cillave kushedi më tepër se një në msheftin e zemers së vet e lmon andrren e bukur me mujtë me mbërritë një ditë m' u bërë si ajo. E të gjithë e presin me dishir, me dishir që m' e ndi edhe m' e pë një herit persi në ket Shkodren t' onë. Bylbyli në çerdhen e vet din me dredhë notat e një meloditë më të çmueshme, pse aty njallen e pertrihen kujtimet më t' amlat edhe ndisit më të shtrëjtat që përmban jeta.

Tue kundrue vashen shqyptare në pikëpamjen e hartit të muzikës shofim ndryshim mjaft prej kohës së dikurshme e së tashme: këqiri të kaluemen por pë bërë gjurmë, u drejtue përpara me hapa të rregullt, dhe kemi shpresë e arsye më pritë shumë për kohën e ardhshme.

AG-ZOT

Çashte gjuhësore

Gabime për t' u ndreqë

Duhet me thanë e me shkruar: *tash, prap, vrap, larg, nalt, mjaft, zjarm, njani etj.* e jo: *tesh, prep, vrep, lerg, nelt, injeft, zjerm, njëni, etj.* sikurse ndihet sidomos në gropen e Shkodrës e sikurse e shkruajnë ka i herë edhe disa shkrimtarë të vlerës shkodranë.

Të dyja trajtat janë në përdorim edhe ndër ato vënde ku ndihet trajta e dytë, por trajta me *e*, e cila shqyptohet fort e hapët, nuk është tjetër por një shtrëmbnim e bastardhim i trajtës origjinare me *a*.

Evolucioni gjuhësor e ka prurë gjithmonë me vëdi ndër të gjitha gjuhët, para se këto të merrshin trajten definitive të lavrimit e të shkrimit, shndërrimin a zbulimin e zënoreve, e kështu edhe në gjuhën t'onën *a*-ja ka të prirun m' u sbutë n' *e*, *e*-ja m' u ndërrue n' *ë*, e këjo më në fund m' u shdukë fare, sikurse për shembull, prej fjalës origjinare *nana*, del nëna e toskënishtes së sotme, e prej *dorese*, si ishte në kohën e Buzukut, kemi mbërritë në *dor's* të gegnishtes verjore të sotme, ku *ë*-ja nuk ndihet më aspak.

Prandej sod që shqypja gjendet në fasen e lavrimit e do të vijojë gjithnjë me marrë trajten definitive të shkrimit, duhet me i kundrështue këtij degjenerimi gjuhësor, në mos daçim që edhe gjuha e jonë të mbërrijë në shkallën e anglishtes ku, p. sh. *a*-ja shkruhet *a*, por... shqyptohet më të shumën *e*.

* * *

Nuk duhet me shkruar as me thanë: *kerkush, kerkund, kurgjâ*, sikurse ndihet gjithnjë sidomos në gropen e Shkodrës, por: *kurrkush, kurrkund, kurrgjâ*, sikurse me të drejtë e shqypton Malcija e Shkodra e pak a shumë përgjithsisht Shqypnija tjetër.

Adverbi *kurr* që hën me përfa fjalët e nalpërmenduna është parashtesë mohuese e rregullt në gjuhën shqype, në sajë që *ker* nuk difodon *kurgjâ*, por është vetëm një të prishun gjuhe, gjithashtu *kurr* në fjalën *kurgjâ*, që gabimisht kështu me mujtë m' u ndehë si adverbi *kurr* por nuk shkruhet drejtësisht sikurse lypset: *kurrgjâ*.

Në ket rast është më mirë me përmendë se nuk duhet me harru se janë trajta të rregullta të gjuhës së drejtë edhe: *askush, askund, asgjë, asesi, etj.* ndër cillat parashtesa mohuese është adverbi *as*, e të cillat mërisht shifin se përgjithsisht janë harrue ase kanë mbetë jashtë përdorimit.

LUL SHKURTI

SHQYPNIJA PITORESKE

LUNXHERIJA

Paralelisht me Nëmerçken, kah Pr. i sajë endet mali i Lunxheris.

Nji varg bukur i gjatë qi mundohet gjithkund me ndjekë at të parin si në naltsi si në gjatësi, porse në të dyja veçse i afrohet. Kah L. lëshon nji luginë të ngushtë me Nemerçken ndersá kah Pr. zbret ambël mbi kodrina e fushore të blera deri në Drinin e Gjinokastrës (Dropulli = Drinopulli). Në bregun e mājte të ktij lumit, mbi shkambij gelqerorë. pushon Gjinokastra qandrra mǎ e afermja e ktij mal. Lunxherija qi i falë agimin e qeshun Gjinokastrës, prej ktej ká nji pamje të madhnueshme. Perpjetet me nji krení thue se majet e saja të shumta, rreth njaj naltsije, po prekin qiellen.

Vetun kah Veri zbret pak mbi qafen e Gomares mbi të cillen i shtrinë doren majes së Çajupit e prej ksajë maje zbret në qafen me të njajtin êmen me u lidhë me shkambijt e lamë të Strakavecit të Zagoris qi perpjetet krejt thik tuj mos lanë tjeter shteg per hypje veç ngǎ qafa e Çajupit.

Kah Jugu këputet kreshta e zbret mjaft priert mbi lunin e Sukës, affluent i Drinit. Krejt ky varg, pjesët e epra i ká të qveshuna bímësh e pëmësh e petkun e blerë e ká hjedhe te kambët mbi të cillin kanë ngulë katundet e bukura të rrethit të Gjinokastrës.

Nji udhtim mje në maje nuk kishte me kenë nji punë aq e vshtirë sá të diftohet.

Trí rruga kryesore na shpiejn mbi ket mal të permëndun të Shqipnis jugore: Dy nga Gjinokastra e nji nga Labova, por asnjëna nuk na qet në nji ditë të shkuem e të kthiem. Me e shetitë ket mal, duhet qi nji natë t'a kalojmë mbi të e të gzojmë të pámit e agimit të rráll qi falin bjeshkët. Kështu, kemi rasë me rrahë nji rrugë e me u kthye në nji tjeter.

Kalojmë Drinin mbi nji urë të vjeter e mandej ndjekim nji rrugë mushkatare, kund kund çile e zgjǎ edhe per automobil qi na rrekë mbi rrizin e disá kodrave argjillore deri sá nji grumbull shpijash të paraqet Laboven qi sot veçse të kujton lavdit e kohve të prenueme.

Nji prehje trupore në ket vënd e nji shetitje me mënd nder kohët e kalueme qi kanë lanë gjurmat e veta, s' do t' ishte e pápelqyeshme. Kemi endë në kambë ndertesen e nji shkollë të mesme me nji salon të bukur në formë akademike kǔ epeshin kshilla pune per breznitë e reja. Mǎ ndej nji depozitë gruni e misri ku u ruejshin prodhimet e vjetve të pllëshme per stinë të vorfna. Nji vënd qi kujtote doktorin e vet, qi njehte nder bij të vet kǎmirsa shembull per kohë të soçme.

Prej ktu lehtë dallohet rruga qi me dy leqe na shpie në qafë. Prej qafet si nji liqë i blerët na shtrohet nji fushë e madhe mǔ 10 minuta nen qafë. Lkundjet e barit prej flladit të freskët të bjeshkës apin krejt pershtypjen e valve në mjedis të cillave si aní qindron nji hotel mjaft mirë i rregulluem per at naltsi.

Si fluturim lëshohemi mbi valët e barit qi mbulon gjujt t' onë deri sá mrrijmë te hoteli i Çajupit kǔ në lulishten perpara të knaqë nji gotë ujë i freskët qi ç' prej Labovet na ká mungue.

Nji fushë e blerë në mes t' asajë shkretí është me të vertetë gjǎ e rráll. Në mes t' asajë natyrë të vdekun, t' atyne kershtallave të lame, t' atij formacionit t' eger, ajo fushë aq e kandshme me at blerim mbi të cillin lodrojnë qingjat e butë është e papershkueshme. Kontrastet e natyrës janë të çuditsme.

Aj lug i gjanë, m' dukuer ishte shtrati i ndoj akullnajes së ja jetë sot është bǎ nji vulllǎ i tanë lulësh të bukura e të rralla. E rreth tij perpjeten me at pamje t' eger mǎje të shumta tuj ja lanë veç pak qafa per pershkim.

Gjindemi mbas kreshtit të Lunxheris; majet e saja të gjatǎ rendohen në varg njena mbas tjetres. Prinë mǎja e Çajupit e mbas sajë e kanë qafa e Gomares prej majeve të Skafinoqit, Shtash, Kara, Idriz etj. Krejt kah veri, i dëm prej ktyme majeve prej qafës së Çajupit, perpjetet shkambi i gjall i Strakavecit të Zagoris qe kemi shi per báll. Formacioni i tij i egër ká nji fuqí aq të madhe magjistare sá të

perpinë, të shtangon. Karpi i gjall një copet i lam krejtë që futet thëll në gjijt e qiellve rreth të cillit si të terbueme siellen lasha rësh, t'impohet, të paraqitet si një hyni para së cilles një i pafuqieshëm, mbi të cillen kurrresi nuk mbrinë.

Por edhe për këtë shqipja i ka diftue një shteg të vetun zogjve të vet. Prej qafet të Çajupit uji rrypore e ngushtë të përciell me një rrugë leqe leqe për në mëje.

Prej atje bariu shqiptar ja thërrret kangës përcjellë me lahutë tuj madhnuë bukurit e natyrës që dijen me ja formue at shpirt krenar me ndjenjen e gjall të lirisë e të guximit. Prej ktu fyelli i bariut përhapë tingujt e bukur që janë shprehje e jetës së lirë të cillët veç aty mund të kuptohen. Kanga e tij është çfaqja e plotë e harës së tij shpirtnore që s' di çka është e liga. Shpirti i tij i ushqyem vetun me të bukuren nuk e njef të keqen.

Pershtypjet e shumta të dejin. S' të bëhet me ndëjë, me pritë, lypë e e kerkon at msheftsin e natyrës që ka gjith at fuqi tërheqëse. Të bëhet se i avite buzët e shkrumue me ngjet burimit të bukurisë e të knaqes së dishrueme e me fuqin misterjoze të natyrës shovë etjen që djeg e përvlon të gjith ata që kërkojnë knaqen larg sajë.

Dalë ka dalë, dielli merr teposhten. Rrezet e tija duken e zhduken prej majeve të shumta derisá tuj përshndetë ditën çon prej kreshtash rrezet e mbrame.

Nata shtrinë sundimin e vet; natyren e mbulon terrina ndersá në qiell ndezen hyjzit e shkelqyeshëm që ktu të bëhet se i kër më afër. Termometri zbret ndër gradët e vogla e mën jeta e levizja.

Porsá rrezet e diellit të përshndesin ditën e ré, gjatë fushës, buzë stanesh, ndermjet majesh i prinë oqiçi berreve me dalë mbi shkambijt më të naltë. At rrugë ndjekim edhe na.

Prej qafës së Gomares një mbas një ndjekim majet e Skafilloqit, Subashit, Kara (më e nalta). Por në këtë drejtim mund të ndjekin vetun ata që e ndijnë vedin t'ushtruem pak a shumë në këtë sport. Për të tjerë që i mungon një ushtrim i tillë asë të randuem me motmot përshkojnë djagonalisht fushen e në shpatin kundruell një rrugë berresh i prinë pranë një stani. Kjo rrugë mushkatore vazhdon tej tij pa-

ralelisht me kreshten në drejtim të jugut. Përshkohet neper disa gryka të ngushta e t'ulta që e qesin mbi do livadhe të vogla deri sa mbrinë skajin juguer të Lungjeris, aty ku ky mal rrxohet gadi thik me i lanë kalim ujit të Sukës. Atëherë ndjekim të djathten të prim prej rruget në drejtim Prendimuer me mshye kreshten.

Një vetmi e perfrigueshme, një heshti misterioze shtrihet për rreth. Vetun mbi majet dallohen aty këtu barijt e vogjël me delet e bardha që porsá duken tuj kullotë gjatë shpatit.

Lugina që na përciell ndër kohë shinash merr ujë e parë prej qafës së Dardhës të cillen do të përkim na. Është qafa që lëshohet në mes të majeve Kara e Idriz. Ulja më e mrame e kreshtës; shtegu i fundit për kalim.

Pak pa dalë në qafë, kemi edhe një bane-së barijsh ku mund të gjëjmë ujë. Ky mal është krejt i vorfen për burime. Jashtë krojeve të Çajupit, nuk gjëjmë më ngjeti ujë për të pë.

Mu mbi qafë, përpjetet në formë piramidjet mëja Kara që naltsohet një 100-200 mbi kreshtë e 1200 m. mbi syprinë të detit. Prej këtu të tretë të pamit mbi bapsina të pamatuna. Kah L. vargu gelqeruer i Nëmërçkes i cilli me gjith se më i naltë nuk ja pret pamjen vargut të zbardhuem të Gramosit. Të dy vargjet që ënden paralelisht njëni mbas tjetrit me malet e Konicës kah Jugu e me Ostrovicën kah Veri formojnë panoramen alpine më të bukuren që mund të paraqesin bjeshkët e Jugut; ndersá kah Lindja mbas luginës së pleshme të Drinit shtrihen një mbas një një mali e Kurveleshit e të Himarës. Mbas tyre deti i kaltert mbi të cillin zhytet kupa e qullës pa ré.

Kah veri, i prinë Tomori plak që përpjetet i vetmuem.

Mbi një malsi kështjore, para pamjeve kaq të madhnueshme orët futurinë pa i mëndue. Bukurija që të rrethon të ban me harinë lodhjen e 4-5 orve ruge që kemi bërë prej hotelit. Poshtë në breg të Drinit avullor. Gjinokastra tuj etshë nën rrezet shkrumuese të zhegut ndersá këtu freskija i kthen në të kandshme rrezet e djegagurit.

Në shpatin Pr. lëshohet rruga që kemi ndjekë. Me disa leqe na ulë në teposhte të disa stane ku mund të gjëjmë pak ujë për të cillin kemi nejtë gjatë udhtimit. Gjithherë në teposhte bijmë në shtrat të shtruem në zhuri

BASHKËPUNIM PER FJALORIN SHQYP

F J A L Ë T Ë R R A L L A

Mirditë.

polik, u = çimerr. p. sh. : më ká xânë shpija polikë shum.

m' u dà dy furkash = m' u dá dy tarafesh, dy anësh. p. sh. : në kohë të zgjedhevet u dá bajraku dy furkash.

horoní, a = tepsí e madhe sá 'i sofer.

fjaltár, i = lajm tár; aj qi çon, asè bje fjalë.

gerrç, i = pyllë e madhe, e dëndun.

me fíjue = me gabue (moralisht).

me mbretë = me shtypë, me thír. p. sh. : kam mbretë kambët tue këcye, mbrete vëndin kù të ká xânë gjarpni.

dhâ, i = nye. p. sh. : këjo landë ka dhâj shum.

me ngushtue = me bâ dobí. p. sh. : i ngushton dora = ká doren e mirë. Diku njeti thonë : i gjikon dora. Ká edhë vesntrimin «me dalë» : pásh një ânderr, edhë ândrra më ngushtoj (më doli, m' u vertetue).

un percjell, vjell, sjell = un percjelli etj.

un ndreq shpija = un ndreqi shpija.

korí = vend merá, i perbashkët. p. sh. : ky mal âsht korí.

tale = tokë pa gur (thohet per tokë : tokë tale).

ftrë = merrlë bore.

perdhë, u = gjarpen. Kahë Kthella «dhë,u» = gjarpen.

krahanesë = hej akulli në landë.

vastakë = hej akulli çfare do.

prej një dheut të thát i cilli na perciell deri nder disá livadhe e pyje. Tash fillon blerimi. Rruga dredhon nder mjet arash e gardhijesh në mes të pëmve e prozhmeve deri sá na qet mbi shpinen e disá kodrave të cillat rrëjnë synin e pamësuem tuj t' a paraqitë krejt afer qytetin ndersá pershkimi i tyne i lypë disá orë.

Rruga na qet në lum të cillin e kalojmë me dalë në Gjinokaster. Prej kndej Lunxherija ká një pamje të rráll. Mbi shpatin e sajë muh të dahet me sý rruga qi kemi ndjekë ç' prej majes e cilla na ká kushtue 5-6 orë udhtim.

RROK ZOJZI

kombë, i = soj, rod. p. sh. : Bjeshka e Mune-llës nuk ká veç një kombë bari (një lloj bari). *spirë, a* = bark (it. dissenteria).

un mujs = un muej. p. sh. : un mujs m' e bâ ketë punë.

t' a mujsi zjermi vorben = t' a mueje zjermi vegshin qi të zihet sá mâ shpejt.

zylth, i = balta qi len duhani (nikotina).

vnjesë, a = të vyem (prej verbi «me vnje» = me vyjtë).

lpîzë, a = sergji (Shkodre).

prite buken = preje buken.

me thrritë = me thirrë.

mye, a = palc (it. midollo). p. sh. : kúr i hîn per mye duhani nuk i hiqet mâ = kúr t' a marrë ves duhanin etj.

shterpore, a = kolibë (tbanë e vogel, e vorfen). *dhëmez* = krymë me lesh si mndash i eger, qi ushqehen me gjeth lisash (landësh).

âmsht, i = shtazân. p.sh. : toka do punue per t' âmsht.

dhizë, t = erdha.

me kumbë = me krye, me dalë m' âne. p. sh. : një i vetun s' und i kumbë të gjitha rangët (punët).

Malsi e Madhe.

me gjyftye = me qitë. p.sh. : âsht oxue e ka gjyftye (it. slogare) doren.

u kujtuesh kahë ti predikoje = kahë predikoshe.

balcî = ushkuer. (Kthella baçi = ushkuer).

percagëz, a = dredhë opange.

m' u bâ perba = m' u coptue. p.sh. : rá gota, shishja në tokë e u perba.

s' e kisha besue = s' e kishe besue.

me kumtue = me heq diktue. p. sh. : mjeft u mundue me u mshhë per e kumtova se e kumtova.

me inë = me kapë me qepë, me pershkue (përkun) it. strapungere.

me potanë kënd = me i ardhë hakut kuej.

kambtar, i = aj qi ecë fort.

vregna, vregna = shikë, varre. p. sh. : rri rahat se po t' a bâjë shtatin vregna vregna, po t' a çoj shtatin shikë.

gobetë, *a* = gropë.
i ûntë = i ûnshëm.
m' u mrijue me kend = m' u prishë, me shkue keq.
m' u shtiratë = m' u knerë.
me ecatë = me cacë, me mbajtë fmín kahë t'eci.
vigel, *a* = rreth ku shtihet fmija i vogel per me xânë me ndêjë në kambë.
tratë = trenët (shumsi i «trá,u»).
ferkëm, *i* = mjekim. p.sh.: lngatës duhet me i gjetë ferkëmin. Në Mirditë d.m.th.: gjurmë.
me piktue zemra = me rá mall, me i shkue mëndja (të smundit) per ndo 'i gjá. p. sh.: ka dit lngon e i pikton zêmra per rrush.
m' u kapistallë = m' u shrengue, m' u veshë e m' u mathë per me shkue kund.
pajandrra = një farë leve me drûj.
me perzânë = me zaptue. p. sh.: i kan perzânë token pse është jetim.
râm = ratë (i smuet).
me perkue = me pelqye. p.sh.: s'po ban ditë të mirë, pse nuk i perkon vendi.
kaçinë, *a* = kaçorre, kolibë, kësollë e keqe.
m' u peherë, *m' u peherue* = m' u goditë, m' u veshë e mathë.
mbrel, *i* = drû shqope.
me kambcue = me ecë kambë, m' u shpí kambësh.
gratë, *a* = vathë i bâm me llajka qi baret herë më një vend e herë më një tjeter per me vathue berret naten.
me shqemzue = me trinue.
me presajatë = me marrë me mend (it. congetturare).
terik, *u* = kulár.
jarm. *i* = zgëjedhë.
perdhesë = fundi i parmendës.
lugëz, *a* = mide.
petanuer, *i* = stom në shkamb ku me xânë vend.
llumrë, *a* = vend i rrezikshëm, humnerë (it. precipizio).
i mitnuem = bâ fmí (it. rimbambito). p. sh.: është plakë e mbetë edhë mitnue.
m' u shmijue = m' u bâ fmí, me rá trûetë në qafë.
me rubue = me shtupue, me mshilë (me rubë).
me bâ rub = me vjedhë e mos me lanë gjá. p. sh.: më ká bâ rub.

me prue = me ðlirë (vjedhë). p. sh.: m' a ká prue sherbtori shpín (it. spogliare). Perdoret per gjâna shpijake.

i ndëm, *e ndëme* = i vûetë, e vûetë (it. piano). p. sh.: rruga është e ndëme.

me qesaratë = me latue në qesër.

me qeserue (presht) nder rrethe të Shkodres = me qesatë, me mihë letas.

nipi tu daja, *si dhija nder berre* = do të baret si do me kënë.

me krahishtue = me dá me krah.

dimnishtë, *a* = të mbajton dimnit. p.sh.: baktijve u ban shtrëjt dimnishta në vend të ngushtë.

saxhâr, *i* = shpatë me dy teha.

m' u prekë = m' u fye (it. risentirsi). p. sh.: m'i foli do fjalë si të vrashta e u preka pak.

çorde, *a* = shpatë e gëjatë.

me gjerbë = me kerkue (it. assaggiare). p.sh.: a e ké gjerbe darken palë a ka krypë mjeft.

m' u llogjue = m' u perlye, m' u bâ danga danga. p. sh.: tue rá neper baltë jam llogjue petkash krejt.

edhi me asht, *hudra me kashtë* = haben lezetshem kur janë të njomë.

me sterkatë kalin = me lodrue kalin.

praskë, *a* = perde (syshë). p. sh.: tash një vjetë kan nisë me më vue praskë sytë.

balishë, *a* = kaçiruba në báll.

trysh = ndryshej. p. sh.: trysh nuk flas veç njekshtu.

lutár, *i* = ndermjetës (it. intercessore).

peqinë, *a* = shkamb i gjallë. p. sh.: kam nisë me e çilë njatë tokë, por s' e punon psë është peqinë.

Krahina e Durrsit.

me hutlue = me habitë.

çapë, *a* = kashatë. p. sh.: m' a ep një çapë bukë.

verbëz, *a* = merrë e vogël.

ká hâne = ká dit, ká herë. p. sh.: ká hâne t' a kam ndi zânin.

me bukzue = me ranger bukë.

me mirosë = me permirue. p. sh.: e kam pa shpín e keqe, por tash e kam mirosë.

pertekë, *a* = rejë, *a* = thupur.

parri = gjindë (spriti folletti it.) p. sh.: aj është nieri me parri.

(vijon)

SIK

FOLKLORE

POSTRIBA

(Vijon prej Nr. 52, faqe 270)

- S) Suka e Boshnjes. Suka e Kullës. Suka Grukë-Fushë. Suka e Lerës. Sâne (tokë buke).
- Sh) Shkalla Gardhe. Shkalla e Lagjës. Shkambi i Lënit. Shpella e Balës. Shkambi i Krrabavet. Shullani i Gjollës. Shkoze (tokë buke, djerrina e merà). Shkalla e Lugut. Shpella e Mgushit. Shkambi i Valës. Shpella e Spanit. Sheu i Zif. Shpella e Borës (këtu është gjithmonë borë). Shpella e Kafë-Lagje. Shpella Urs. Shpella e Barotit (zën 300-400 dhën. Me hi mbrënda ka vetëm një shteg të vishtirë). Shtegu i Drënit. Shkambi i Rrëmollës Shkambi i Sipërmë. Shkambi i Mëndrës. Shpella e Rrëmollës. Shpella e Zezë (Thonë se mbrënda kësaj shpelle banojnë orë. Përfunda, që s' mund dihet se ku është, del një uj, i cili rrjedh nëpër derë për të dalë jashtë).
- T) Topat e Thanishtës (kodrina). Topi i Cukalit (kodrinë). Tu a vrà i Shllaksi.
- U) Ura e Vizit. Ura e Katundit.
- V) Vorri i Kolë Dedës (sukore). Vëneshta (tokë buke).
- Xh) Xhamija.
- Z) Zalli i Gjo-Markut. Zalli i Rrësës (prruë). Zallina (tokë buke).
- Zh) Zhljera (kodrinë).

II

Veshja e mbathja e disa pëlhura. - Armët

Katundarët e krahinës së Posttribës sod nuk kanë po thuej farë dallimi njëni prej tjetrit. Të gjithë veç një pakicës edhe këta ndo 'i rrobe, janë të veshun me petka të pëlhuravet t' ardhuna prej së jashtmi: këmisha basme. anterija, jelekë e xhamadana mbushë me lesh e pa lesh, me pamuk e pa pamuk, përsipri me basëm e mbrënda (astarin) me beze a faqell; fanela leshi që bajnë vetë grát, çaketa o mallo-ta të vjetrueme edhe të rëja, që i blejnë në Shkodër; të pëna bezje o faqelli edhe pëlhure, që i bajnë vetë grát; brekesha doku, më e shumta të zeza. Në krye vënë qelleshe (kapuç), që disa e pshtjellin me façuletë o ndo 'i rrache edhe me pshtjellak (shall). Për mjes njeshin rryp e brez leshi o pamuku; me ta edhe ndo 'i façuletë.

Ndokush, më tepër pleqt veshin këmisha pëlhure, të gjata deri për nën gjú e të pëna këso pëlhure që e bajnë vetë grát.

Edhe tash disa pleq e plaka ditën e prandvës dalin ndër krahca.

Të ríjt këto farë këmishash i kanë ndër duerë e qafë me tëntëne, të bame prej pëjsh, me bira. Këta tëntëne dikur nuk i dijsin.

Veshin anterija, mangore, xhamadana e çakçirë (tirqi) shajaku rrethue anash e lajlue me gajtana të zez pamuku edhe leshi.

Ndër kambë veshin çarapë e shputa, që i bajnë grát e mbathin këpucë gome, me njatë, që s' duhet më për tjetër gjá. Disa pleq mbathin këpucë me shuell baktije.

Në çka bisedohet e duket, pamuku, këtu ka fillue me hy tash një 80-90 vjetë. Ky farë pamuku si sod ashtu edhe më parë vjen prej së jashtmi (Europë), i dredhun fije të holla, që grátë e ëndin, e bajnë pëlhurë ndër tezahe. Prej këtij farë pamuku bajnë jo vetëm veshjen e shtatit, por edhe tue i dhanë gjith farë ngjyresh shumë tjera, që ju duhen për shtroje e mbelloje e nevojë tjera; si: faqe dyshekësh, jestekësh, çarçafa, mësalla të gjata (peshqir), per sofer e me pshtjellë kryet, mësalla të shkurta (havlija), riza e tjera gjana që u nevojiten.

Por dikur para këtyne kohëvet, veshja ka pasë qenë prej liri e leshi. Linin që një pakicë e mbiellshin vetë, e tjetrin e blejshin më tepër prej katundarve fusharakë të nën-Shkodrës, [të cilët e mbiellshin me shumicë, e shtypshin, eshprihshin, e lënuershin, e tjerrshin e në fund e bajshin pëlhurë, me të cilën bashin disa veshje të shtatit e sende tjera, që u duheshin: këmisha, brakesha, polka, të pëna, brëza, diznje, mësalla gjithfarëshe, çarçafa, jastekë, dyshekë e tjera.

Prej pëlhurës së hollë leshi bashin brakesha, brëza, jastekë, dyshekë, diznje e sende tjera, që u duheshin për veshje e shpi.

Prej leshi më tepër bashin shajakët e zhgunat. Prej shajaku e zhguni, që disa herë u epshin njyrë të zezë o të kuqe e bashin veshin e sipërme të shtatit; si: jelekë, xhamadana, anterija, mangore të bardhë, të zezë e tjera ngjyrëshe, brëza të gjatë përzi me shumë ngjyre, viza e mta, çakçirë bardhë o të zez, që asokohe pak kush i veshte, xhurdije, gubere, dyslekë, struga, talpëna, dallama e tjera. Të gjitha këto gjana i mtohojshin prej gajtana të trashë e të hollë (të ríjt), të zez që vetë grátë i bajshin prej leshi bajshin shpi.

Prej leshi bashin batanije, jamullija, për shtroje e mbelloje e gjithfarë qytymash me shumë ngjyre për shtroje e shpi.

Prej leshit të dhurë bashin plisa për shtroje e gjithfarë shasësh e trajcash.

Në krye veshin kapuç (qeleshe), por ndonjë i moshëm e i paun edhe takije e fes tanuz. Prej leshit e liri edhe hollë, bashin një farë kapuçi me bira, të cilin dikush e mbante nën takije o tanuz e dikush edhe pa këta, në vend të qeleshës.

Ndër kambë veshshin çarapë leshi, shputa e mbi ta, dyslleqe; mbathshin këpucë të kuqe, qi i blejshin në pazar të Shkodrës. Kishin edhe opanga, qi i mbathshin kur merrshin ndonji rrugë të gjatë. Këta i bëshin vetë prej lëkuravet të baktivet e i lidhshin me gjalma prej lëkuravet të berrevet e dhivet.

Edhe mëndafshi bahej në Posttribë, por vetëm me e shitë në qytet e me bâ ndo'i gajtan, tehri a ndo'i tufë fesi.

Dikush, ndo'i pasun e mâ tepër ata, qi mbashin parin vesheshin edhe me cohë t' ardhuna prej së jashtmi, si xhamadana e jelekë të kuq, boj-gjak e all rrethue e lajlue me gajtana e tehrije ari e mëndafshi njeje zi e kuq.

Në mes, veç rrypit e brezit të leshtë njeshshin edhe sylahin, në të cilin mbajshin armët e brëzit, si mbas pasunis qi kishin o mbas shpis, qi ishin; kubure, speje, pushkë me harxhe, calinë karakanake e mâ vonë revolve gjashtshe (alltipatllare); prej këtyne dikush mbante një e dikush dy, tagan, harbi e ndo'i shish o thikë. Në sylah mbashin edhe faculeta e tjera për disa nevojë.

Vjerrë për rryp të sylahit mbashin vezmet, vojanicën e perparcën. Mbrënda vezmes ruheshin plumbat, në vojanicë një rubë me voj e përparca vyente me bajtë ndo'i sënd.

Sylahi bahej prej gjithfarë lëkurash, por pasanikët e mâ tepër dyrët e para e bájshin prej lëkuravet të viçavet, pse këjo e këtyne dilte mâ e bukur me kopuja,

Ndër armë të krahit ishin pushkët e gjata: Lë-tina, letina venedike, Xheverdarja, karajfilja, tushja, Brahina Bashalesha e vonë deri në luftën e Ballkanit huta.

Në dorë mbashin çubukët e gjatë, dikush me mollza qehlibari e drû jaseminit.

Ndër gishta bajshin unaza, me gur e pa-gur, arit o sermit; njëna prej tyne qi quhesh myhyr, kishte të shkrueme në gur ëmzin e atij, qi e bante. Edhe sod i bajnë dikush, por vetem ndo'i rreth sermi o atë të myhyrit.

Si veshjen e mbathjen ashtu edhe armët mâ te mirat i përkitshin Drishtnjanvet, pse këta e kishin parin mbi marë Posttribën.

* * *

Femnat, qi për kah veshja dallohen prej të gjitha tjeravet, të krahinavet fqj, kryet e pshtjellat me peshqir të bardhë, veç lane jashtë sytë, vetullat e një pjesë të mollzavet të faqevet e ndër kambë veshin çarapë të gjatë të kuq me cikla të bardha, qi i bájne vetë me lesh vendi e me pshtjellsa para e mbrapa. Këto pshtjellsa qi vetë i bájne në tezqah janë të kuqe me vija të bardha; veç të rejat o ato qi kanë jaz i veshin bardh e zi.

Veshin këmisha të gjata pëlhure pamuku, qi i bájne vetë në tezqeh, të pâna kësô pëlhure, jelekë e xhamadana basme me njeje të ndryshme, rrethue me gjithfarë gajtanash e tehrijash pamuku; fanela të

leshta, brez të leshtë të kuq me ndonji vi bojë tjetër, të gjânë e të gjatë me disa pash.

Dikur e kanë pasë për marre me veshë fëmnat fanela, si mashkujt; në vënd të tyne ato kanë pasë veshë anterija mbushë me lesh prej pëlhure lini gjithfarë njeje e mâ vonë prej allaxhe: të rejat kuq me vija të bardha e të motshmet me njeje të mbylltë mbushë me pamuk.

Edhe këto si mashkujt mbathin këpucë gome.

Në veshje të përhershme s' dallohet e reja prej plakës as nusja prej vajzës, pse të gjitha kanë një veshjeje. Vetëm në ndonji rasë të jasht-zakonshme, ndër martesë o gosta të rejat veshin petkat e nusis: peshqir si në të verdhë qindisë me çikla mëndafshi shumë njeje e me teritil o serm, xhamadana boj-vishnje (kuq-mbylltë) rrethue me gajtana të verdhë pamuku; jelekë cohe të kuqe qindisë e lajlue me ár e sumbulla të mëdhaja, qi i qepin disa rrobaqepës në pazar të Shkodrës.

Ndër veshë vënë vâthë të mëdhaj të verdhë e të lëshuem e në fyt rruza të mëdhaja shumë bojnash edhe gjerdan: qi i mbrinin deri gadi në gjysë të krahnorit.

Dikur këta vâthë, ndër pasanikë kanë pasë qenë ari, vëndin e rruzevet e kanë zënë inxhit e gjerdanin e kanë pasë paresh të kushtueshme mâ fort rru-shepe e tjera.

Gjerdani i sotshëm asht i përbâm prej disa të hollavet turke, groshçe e dy groshçe, qi argjantarët i prarojnë e i rregullojnë në një formë gjysë rrethi.

Në rasë të ndo'i vdekjes o të majtunit e ndo'i jazi, si plakat ashtu edhe të rejat, lidhin ballin.

Edhe grât, sikur mashkujt vënë ndër gishta rretha sermi e unaza (myhyr).

Ndër kohë mâ të përparshme edhe grât janë veshë me petka lini e leshi; anterija, xhamadana, jelekë rrethue e lajlue me spik leshi të hollë e të trashë shumë njeje, por mâ tepër kuq edhe të veshshin edhe dallama.

Vetëm në Domën e n' Urë të Shtëjtë shifën disa grâ veshë me petka si ata të Dukagjinit e të Malsis së Madhe, pse vetëm këto dy katunde marrin e apin me Sumë e Malsi të madhe. Nuset qi vinë ndër këto dy katunde, binë me vadi veshen e vëndit, prej kah kanë ardhë edhe këtë e bájne për sa të jenë gjallë. (Vijon)

HASHIM KOPLIKAJ

Cirka të vertete

Shumë herë e kujtojmë vedin fatzez pse nuk kemi të gjitha ato të mira qi dishrojmë; nuk mendojmë të kqijat e shumta qi nuk i kemi prej të cilave një e vetme me bâ me rá, kishim më shumë per lumni të madhe me mujtë m' a libruë soje.

Lambruschini

NË HIJE TË ROZAFATIT

Shfaqja e një dramit kombëtar

Me 28 Dhetuer Dega Kulture e Komunitetit Mysliman çfaqti në Theater «Rozafat» dramën historik kombëtar «Per mproje t' Ulqinit» të punuem prej studentit të Lyceut Zot. Asim Lohja.

Titulli t' a difton argumentin e këtij dramë, d. m. th. faktin kur vullnetarët shkodranë shkuen me luftue per mproje t' Ulqinit, qyteti breguer i bukur shqiptar, qì Fuqit e Mdhà, me padrejtësi, kishin dhanë vendim me i a lshue Malitzi. Në kuvend të Berlinit Turku, i mundun prej Rusis, kishte kenë i shternguem me dhanë pelqimin e vet atij vendimi, por kur shqypetarët u betuen e lidhen besë me i kunderstue Malitzi me armë në dorë, Turkut i a pat kande ket punë e u mundue bilë me u ndihmue ashtu tinzisht. Por Turku si Turku. Këqyrëte gjithmonë interesen e vet e na lëte në qullë në në kohen mà të ngushtë e shi nder ato mëndorje qì i kishte miratue ai vetë. Tue pá se Rusia i kercohej pernjimend Stamollës, (se mà per luftanije qì ishin rreshtue para Ulqinit nuk u epte aq randësi). Turku dergoj Dervish Pashen me u a mbushun menden shqypetarëve me të mirë a me të keq me i a lshue vendet Malitzi pa pushkë. Thotë kànga qì u qit aso kohe :

Dervish Pasha i a merrini,

Mblodh miletin me exhele :

Çajre s' kam pa lshue Ulqinin

Kam Stamollen muhasere.

Po, por shqypetarët ishin betue e kishin lidhë besë shoq me shoq per me u dalë zot vllazenve ulqinakë e nuk mund t' a çartshin besen e dhanme pse kështu i kishte ande e e lypte interesa e Turkis. Prandej nisen me luftue ndermjet dy zjarmave : per ballë malazezt, në shpinë ushtrit e Turkut e per mà teper, kah deti, grykat e topave kercohes të luftanijavet të Fuqive të Mëdhà. E mbaroi puna njashë si mbaroi.

Ky është shtielli i dramit punue me cenë e në një gjuhë të paster prej auktorit të rí. Rreth këtij argumenti shtillet edhe një epizod dashtnije shumë patetik.

Drawi kje luejt mirë prej amatorëve e kje pelqye prej publikut të shumë qì kishte mbushë krejt salen e theatrit.

Soirée-ja e Shoqnis «Rozafat»

Shoqnija e harteve të bukura «Rozafat» e cilla është mà e vjetra shoqni kulturore shkodrane e ndoshta edhe shqyptare, në rasen e motmotit të rí organizoi një *soirée* per pjestarët e vet, e cilla, si po na lajmojnë, kà pasë një sukses të bukur. Koncert vallzuer, këcime, tombola me çmime të shumta, koreografi simbolike e Motit të Rí, e një fjalim i bukur i Z. Kolë Krajnit, qì kje duertrokite me të xët prej publikut adistues, kjene pikat kryesore të rrjedhjes së festimit të shvilluem me shije e perzemersi të pergjithshme e qì la pershtypjen mà të kandëshme nder pjesëmarrësa.

Në sà pergzohemi me shoqnin «Rozafat» per shëje të bukura gjallniet qì à tuj dhanë vazhdimisht, nuk mundemi me ndëjë pá shfaqë dishirin qì ajo njikohësisht mos të lanë mbas doret edhe objektin kryesuer të qellimit e të statutit të vet, qì është të perhapunit e harteve të bukura, sidomos të muzikës, në popull, mbasi në ket pikëpamje, sado qì shoqni e vjeter, nuk kà mujtë endë më dhanë rezultate aq të knaqshme sikursë lëte me parapà veprimtarinë e hapët e kohnavë të para të jetës së saj.

Libra qì i u derguene «Turkes»

ANGELO ALGENA - PATRIA (Firenze, Felice Le Monnier, 1938).

Ky rromani i shkurtër por i fortë per shprehje të gjana e per nyre të ndezta, difton rrjedhimet rrenimçare e dekëpruese qì kà idea e komunizmit. Kater të rí idealista, dy djelm e dy varza, të joshun e të rrëpun prej propagandës bolshevike, dajné me hì m Rusi per me çue në vend idealin e vet. Të vùemen kambë në dhë të bolshevikut, fillinë e kùt hen se ideali nuk i pergjegjë kurrkund si vertetës. Por është teper vonë. E sà mà fort qì hijnë mbrëndë n' at makinë perbindse, qì është qeverija e Sovjetve aq mà

SHTYLLA E LEXUESAVE

Shka më terhoq vrejten

Është folë e sterfolë, prej shumë e shumë kuj, në daç shkurt në daç gjatë, mbi nevojën e edukatës për një popull, e detyrat e arsimitarëvet për të ja arrijtë këtij mësimi, e prandaj këto nuk due aspak me i çekë, veç me vëre në dukë shka mue më terhoq vrejten sot në salën e Gjyqit të Shkallës së parë, në qytetin t' onë.

Populli i madh kish rrë me ndigjue, e prandaj tue kujtue se do t' ishte ndoj gjë shumë interesante hyn dhe vetë mbrendë.

Me të hënë veç muja me vë orë se kush ishte që përbahe at popull, e ç' farë çështjet ishte në diskutim.

Tri të katertat e ndigjusvet ishin studenta filloresh e gjimnazi, që kishin ardhë me ndi një bajni të kryeme prej dy shokësh së vet.

Më terhoq vrejten kjo gjë!

Myllen dyrët e kinemas për fmi të pá rritun, e nuk lëhen me pá shenë të ndryshme sensibilitetit dashnuer, e hapen dyrët e gjykatore, për me ndigjue vjedhje, mrapshtina, mbnina, e imoralitete gjithnduersh, si t' u dote me thanë me ket se vetem kinema influencon në shpirtin e fmis, por këto tjerat jo, e madje janë edhe të dobishme!!

Flet mësuesi në shkollë mbi edukatë, e

kjartë shofin e aq më tepër e e ndijne e e sprovjnë se ideali n' at vend është fare i shqimun. Për mos me vëjt a për mos më ndi vëjtjet janë të këshilluem me shue çdo ndiesi në zemer të tyne, me muejt mos me ndi as të miren as të keqen, me kenë të verbte në shpirtë, me punue njaty kû t'a vëjnë si punojnë makinat, mos me kenë më njerz, por shtasë. Por nieri është nieri e shtasë nuk mund të bëhet. Këndeja tragedija e atyne kater të rijve që nuk mund t' i perulen një jetës që mohan çka më të bukur, më të naltë ka jeta e njerit. Romanx i kandëshem edhe i dobishem pernjihëri.

LUIS COLOMA — MUJS POLEMI — JUAN MISERIA, Shkoder, Botim «LEKA» 1937 — Çmimi Lek 4.- (Recensimi në numert' ardhëshem).

teorikisht mundohet. me dnue të keqen, kurse fmi ja vetë, pá prisë e pá drejtues shkojnë në salë të gjyqit, ndijne gjithshka, e shka është më përçudë, jo të mirë por të keqe, e mandej natyrisht tue mos ndjekë e mos dijte me interpretue procedimentet e bamuna, pranojnë e pelqejnë shka është më e lehtë e e bukur për të plotsue dishiret e tyne.

Dy herë mbrenda këtij moji kam shkue në salë gjyqsore, e dy herë më rá rasa me pá si të pandehun fmi të mitun; e kjo natyrisht nuk rrjedh prej tjetër, por prej mungesës së edukatës familjare e shkollore.

Shkoder 22-XII-1938.

ZEF ZOJZI

Nji lutje Z. Kryetarit të Bashkis së Shkodrës.

Prej tribunës së lir që e ndërta e perkohëshme «Cirka» ká hapë për lexuesat e vet, dishroj me i drejtue nji lutje Z. Kryetarit të Bashkis s'onë, e cilla ká për qellim me shdukë nji të mbetë që më duket se nuk i ká aspak hije rrymës së perparimit gjyktunuer që i lakmon védit gjyteti i ynë.

Kinematografat që kemi në Shkoder e kanë bázakun me lajmue fillimin e shfaqjeve të veta me të fryme luresë sirenet që ngjasin disá dekika edhe persriten shpesh herë, të fryme të cillat ja shkyejnë veshët jo vetem gjytetarve të pá faj që kanë fatin me lënu ndër ato afrina, por edhe publikut të zgjedhun, shqyp-tár asë të huej. që frekuenton kufet e hotelet që ndodhen për rreth.

Por nuk është vetem kjo. Kinematografat, asë ndonji prej tyne kanë bázakun me qitë edhe altoparlantat në rrugë të madhe. Tuj i riprodhue këshu të madhëme të gjitha zhurmët, zánat e fjalët e filmave që janë tuj u shfaqë, e këtë që prejë grëte të pára të mbasdites e deri në mjesnatë, në mënyrë që zhurma e potera për rreth kinemave sidomos n' e ditë të dielle, mbërrinë kulmin tuj ja bázakun të pámundun pushimin e zhegut e gjumin deri në mjesnatë të huej që buqinë ndër hotele t'aferme e mahallat fatbardhe.

Dihet se kudo n' Europë i është shpallë nji

luftë e egër zhurmave të çë do llojit, kaq s'as jo veç sirenat e altoparlantat, por janë të ndaluem me u frëe p'as nevojë clackson-ave deri automobilat q' qarkullojnë. Na perkundra, q' krenohemi se demek duem me adoptue gjytetimin prenimuer, zhurmurët po mundohemi me i shtue, e këtë p'as kurrrfarë nevojët, por vetem kinse per nji nevojë ipotetike reklami, e cilla në realitet nuk eksiston aspak, sepse kush don me shkue në kino nuk pret thirrjen e altoparlantit, e n'ânë tjetër per shka do të reklamojë zani i tij në rrugë gjatë shpalljes së mrame mbas ores 9, kursë mbas sajë tjetër shpallje nuk k'as?

Ket të mbetë q' jam tuj ankue nuk e dënojnë vetem konsideracionet e pikpamjes kulturore q' permënda, por na kemi edhe ligjë të cillat e ndalojnë shprehimisht, por shka se mjerisht shum ligjë të krijueme prej legjislatorit largp'as per të miren e pergjithshme janë të qituna në harresë e nuk zbatohen

«Le leggi son, ma chi pon mano ad esse?» ka pasë thanë nji auktor i famëshem italian.

Neni 507 i kodit penal në fuq' thotë tekstualisht; «Kushdo q' tuj bertitë, asë tuj b'as poterë, osë jashtë rregullit tuj i r'as kampanave osë zileve osë të tjera veglave,... turbullon punët ase prehjen e njerzís,... ndeshkohet me gjobë etj.»

Qellimi e disponimi i legjislatorit asht faret i kjarët, e aq m'as teper kjarët kuptohet se m'as fort se kurrkund në ket rasë do t'u zbatote këjo dispozitë ligjore, mbasi m'as fort se kurgja tjetër sirenat e altoparlantat e kinemave e prishin prehjen publike në dis'as lagje a rrugë të veçanta të gjytetit t'onë.

Une kujtoj edhe q' vetem në gjytetin t'onë, se as në kryegjytet as në kurnji gjytet tjetër të Shqypnís uuk lëjohet të qitunit e altoparlantave në rrugë të madhe, osë, mos tjetër, jo sikur këtë, nder lagje m'as të denduna e të popullueme, shi në zëmer të gjytetit.

Por nuk janë vetem konsideracionet e prehjes publike q' na bajnë me e dënue mungesen e permendun. Jo, kemi edhe arsye tjera e ndoshta edhe m'as të r'anda. Sikurse dihet, qeverija e soçme, me qellime të nalta e teper të lavdueshme moraliteti publik, jo vetem k'as vue çensuren perm'bi filma, por edhe i k'as ndalue kalamajve të p'asmit e filmave q' nuk janë

per ta. Mirëpo, shi njatë q' po u ndalohet m'e p'as në salë të kinemas, n'ânë tjetër po u nepet mundësija m'e ndi pa hiç në rrugë të madhe neper mjet t' altoparlantit.

Djaloge të tana q' çensura ase auktoritetet kompetente e kan gjikue se nuk janë per veshë të kalamajve, po ndihen prejë tyne p'as farë ndalimit, botnisht si mos me kënë kurgj'as! Më duket se asht këjo, edhe, nji gj'as q' i k'as pshtue deri sod vezhgimit t' auktoriteteve kompetente.

Kinematografi, i perdoruem mbrënda mëgjeve t' urtís, asht p'as dyshim nji element gjytetnimi. Por aman! mos të lidhim me ket prodhim të kulturës Europjane sisteme reklami q' janë fjeshtë orientale.

Para tridhët vjetve në Shkoder pëmë-shitësas u shkyejshin fytit gjith ditën e lume tuj britë sokakut lavdet e m'asllit të vet q' kishin qitë në treg. Pëmë-shitësas shkodranë e kanë lanë qyshë k'ur ket sistem me reklamue gjane per t'u shitë, por qe se tash na kan dalë kinematografistat të cillët e kan b'as të vetin, e në nji mndyrë tjetër, p'as shkye fytin, por neper mjet t' altoparlantave, pretendojnë e kerkojnë me thithë myshteritë! Kurgja e ré nen diell...! S' k'as m'as bukur, por vetem deri s'as mos të cenohen të drejtat publike e morale të garantue me prej ligjëve e rregulloreve të Mbretnís, e deri s'as mos ta bajmë Shkodren qesharake tuj pranue mjete e sisteme q' nuk janë kurrkund në veprim në kurnji katund t' Europës as kurrkund njeti në Shqypn'.

Në se këto rreshta të m'as kan me pasë nderen me u r'as në s'as auktoritetet t'epra shkoderane, shpresoj se kanë me lëjotë bindës argumentat e parashtruem, e në se mandej ata kan per të marrë masa per shdukjen e kësajë mungesë të jetës shkoderane, kan me i b'as nji ndër të madhe vendit q' administrojnë.

Shkoder, 14 Kallm' 1939

N j e n i

Vepra q' i u derguene Cirkës

PIETRO CORSI. La tutela della Maternità e dell' Infanzia in Italia — (Società Editrice di Novissima — Roma A. XVI, Lire 6).

Kur po mbyllet vija e Përashit?!

Sikurse dihet, qyteti i jonë, një kanalizim të rregullt nuk e ka.

Pergjithsisht rrugat ndër dy anët e tyre kanë kanale të cektë sa me permbledhë ujin e ndonji shiut të vogël.

Me hjekjen prej qytetit, mullijt e ujit, vijat e tyre janë kah sherbejnë si kanale të një randsije jo edhe gjithë aqë të vogël.

Bashkija qysh prej kohe e ka pasë në program mbulimin e këtyre vijave me beton-armë dhe deri më sot shifet se ka mbluë vijën që kalon nëpër rrugën «Mbretnesha Geraldine», mbas Prefekturës e të Ura e Dervish Begut. Ka mbluë vijën që kalon nëpër Parrucë dhe deri te mami i Shazit; ka goditë kanalin që kalon nëpër Serreq, nëpër lulishten ZOG I e nëpër rrugën e Garucit. Kanalet të tjera që përshkohen nëpër lagjet e qytetit, me gjithse kanë kanale të vogël për anash, sikur se thame në fillim, mjerisht kanë mbetë pa u rregullue për shkak mungese fondesh.

Vetëm një gjë do të theksojmë këtu që s'mund të rrijmë pa e kerkue me anën e shtypit, me gjithse një detyrë e tillë i perket banorvet të lagjes ose perfaqësuesit të tyre që është antari i Bashkisë, pse, Kryetari i Bashkisë, të gjitha nevojat e Qytetit s'mundet me i dijtë në përpikni.

Vija që kalon prej xhamisë së Përashit dhe përshkohet deri te fabrika «Ulqinaku», është një nga detyrët më kryesore të Bashkisë që të mbyllet me beton armë dhe ajo rrugë e gjana të sistemohet.

Duhet të dihet se këjo rrugë përshkohet prej gadi gjysës së banorve të qytetit që perfunton te kisha Kathedrale katolike, dhe është mjaft me t'ardhë keq kah ndienë mu në mjetdis të qytetit bretkocat kah bertasin. Ç'është edhe më zë, këjo vijë, është bërë edhe folë mushkonjash dhe Bashkija e Instituti Antimalarik, rrijnë me durrë-kryq.

SHKODRANI

Prap mbi posten, edhe sende tjera.

Në lidhje me saka shkruet *Njëni* në Cirken Nr. 55, 18 Dhetuer 1938, përmbi nevojën që, për me lehtësue punën e postperdásave e kështu me shpejtsue të dimit e postës, të gjitha dyrt e oborrit është mirë të kën nga një arkëz të posaçme për dorëzimin e postës, njashu sikurse është pergjithsisht në të gjithë botën e gjytnueme, është mirë të dihet se, përveç kësajë, është edhe një gjë tjetër që e pëngon e e ngatrron tepër vepren e perdámjes postare. Këjo është mungesa e drejtimit të plot-suem përmbi letra, etj. që nepen në postë. Më të shumen bota kufizohet me shkruet vetëm emnin e mbiemnin e gjytnin e marrisit të letrës, por jo edhe rrugën e numrin. gjë kjo që shkakton shregullime e vonesa në të dimit e postës, pse postperdásat natyrisht se nuk mund t'i njofin të gjitha personat e gjytnin, e aq më tepër kurr këta nuk kanë një emën familjet të njoftun, u duhet me bjerrë kohë për me hetue se kush është p. sh. Pál Pjetri osë Hasan Hy-seni. Shto mandej se kudo në Shqypni kemi shumë omonima, kështu që shumë kollaj mund të merret njëni për tjetrin. Ai që po shkruet këta rreshta e din se ká edhe dy omonima të vet në gjytnin të Shkodrës, e shumë herë i kanë ardhë këtij letrat e tyre, sikurse s'ka dyshim se ndo t'herë tjetër letrat e veta do t'i kën shkruet atyne. Kishte me kënë mirë prandej që administrata postare të bëjë një propogandë në popull me mjetet që kemi (shtyp, radio etj.) tuj e msue popullin që për të mirën e tij t'i plot-sojë gjithmonë drejtimit me rrugë e me numer, e mos tjetër tuj fillue me bërë këtë gjë të detyrueshme për letrat e porositura. Këjo gjë është aq më tepër e kollajshme mbas s'od në Shqypni, mbas regjistrimit të 1930-ës, jo veç nder gjytnin, por edhe që do rrugë katundit ká emnin e vet, e që do ndërtesë numrin. Kishte më u dashtë veterani Bashkije Komunet, kurr apin leje ndërtimeve të reja, të detyrojnë pronarët me u a vënë numrin e ri dyrtë të reja që elen, t'u a shpër numrave ka një gërmë alfabetike sikurse bëjnë përjashtë, si p. sh. 1 a, 1 b etj. mbas mjerisht shifën shumë ndërtesa të reja pa numer. Këjo gjë kishte me muijtë

m' u bâ shum kollaj shi tash qi â tuj u bâ rregjistrimi i pergjithshem i ndertesave prej anës s' administratës financjare.

Edhë çashtja e mbiëmnave, prej kah rrjedhin edhë omonimít, kishte m' e kerkue rregullimin e vet. Të gjithë e dijm se kohen e okupacionit austriak administrata civile pat detyrue të gjithë me marrë ose me hetue ëmnin e familjes së vet, edhë këtë m' e përdorue në që do rasë, por mjerisht nuk dihet pse mandej këjo reformë shoqërore kaq e nevojshme nuk u vijue apo nuk u zbatue pergjithsisht e gjithkund.

Nji kujdes mâ i theksuem prej anës së Bashkive, s' administratës së gjendjes civile, edhë njiherit i popullit per çashtjet e veta, kishte me sjellë nji permirsim të dukëshem nder sende, të vogla njimënd, por shum sende të vogla bënë nji të madhe.

Nji tjetër

Msime shpijake

Per me lá fanelat. Fanelat duhet me i lá nder dit të tháta; pse áshnt nevoja qi të téren shpejt. Per ket qellim, qitet nji lugë boraçë në nji liter ujë, qitet pak ksi langut nd' uje të xët në të cillin lahen fanelat, lahen ka nji ka nji e jo mâ teper, e perdoret edhë sapuni po kje nevoja. Krye disà kohet i shtohet ujit pak láng boraçet.

Shperlahet se e cilla tésh shum herë nd' ujë të xët, e qitet pak krýpë nd' ujë qi perdoret per të shperlámit e mrámë.

Per me lá fanelat e tesha tjera pá kënë friga se híjnë diftohen kto mjete :

1) Me shtue pak karbonat sodet nd' ujë në të cillin lahen teshat. Mjaftojnë dy pisk sodë per që do liter ujë. Mandej shperlachen nd' ujë të dlir.

2) Me i lá sëndet e leshta o fanelat nd' ujë kû të jët zí groshë e bardhë e thát, kûr áshnt endë i vokët, e mos me i shperlá mâ nd' ujë tjetër.

Per me hjekë shqimthin. Shqimthi hiqet krejt tue e lá kryet me nji solucjon të tharbtit borik pèse per qind.

Pastrimi i xhamave. — Per me i pastrue mirë xhamat mjafton me i ferkue me nji pecë të leshtë të zhytun në benzinë.

Pënda

Kthei nder shkrojla ahtet e zëmres e me fuqí shprehi deshoret e shpirtit të rrembyem. Mbí leter të bardhë shkrou ndjesít mâ të mshehtat, kujtimet mâ të largtat e jetës. Me trajta të perjetshme gëdheni pshertimet e vrumulisjet e poetës. Shtypi nder fjalë të gjalla furít e zëmres e i shpirtzoi hovet e fantazís.

Me të Dante shprehi mënden e vet, Shakespearë tugun, Leopardi trishtimin.

Koha në t'ëndun të stinve, me fuqín e mshehtë, i ndrroi sendet. Të gjitha i ndrroi, pos pëndës; e cilla áshnt mâ e fuqishme se koha, mâ e qendrueshme se nieri, mâ e fortë se guri, se kjo theu munshtimet e robnís, shndrroi fagen e botës. Ajo lshoi zhgjeten e parë kunder anmikut, pergatiti lirín e kombevet e krijoi hitorín.

Njerzit para sajë me drojnë perkulen krenat, se ajo i lumnoi, u dha driten e qytetnimit.

Pënda i flakuroi mëndet nder ideale poetike. I lmoi zëmrate çueme pësh. Perkuli shpaten, qi nen doren e randë, pritëte, kû po pergjaket. Me ambelsí zbuti mishujt e egersuem e fashiti gjakun kah derdhej rrakajë. E prûni pagjen.

Me prehtsín e vet kuptoi natyren nder pjesët mâ të mshehtat, prigioi tingujt e flurueshem të melodís natyrore e i perkthei nder fjalë.

Pënda e grishi poetën nder levizjet e leta të natyres. E grishi tu gurgullima e kronit, qi shkulmon nder shkrepë, e qiti nder skajet e pashkeluna, atje ku ndihet zâni i pëzis mal-sore, atje ku thithet ajri jetsuer, qi të kullon frymen. E joshi atje ku ushtoi raptina e degëvet të dënduna, qi nuk i lënë steg rrezës së diellit ose nder male per t' a pá diellin kah shnyhet në kthillsí.

Pënda të gjitha i kuptoi, deri rrenojet stermdhaja. Madhsítn e tyre e shkrou me nji njiyrë, qi áshnt gjaku i zëmres, e në të shkruem mbi fleten e bardhë, pënda dha persitjen kah u shtyente prej dorës së randë.

Pënda do të mbesin e perjetshme e do të motnojnë mâ teper se u motnuene rrenojet mijëçare trojane të mbetat e madhnueshme të Romës, pse ajo áshnt boshti në të cillin shtiellet jeta.

Bisedime të shkurta

(Vijon nga faqja 2)

e pasunís së tij kulturore e landore nder brëznina t' ardhëshme.

«Perpjekja Shqyptare» bashkë me lajmin mbí Institutin Albanologjik botote njitë me këtë edhe një tjetër: se një grup albanogësh së huej qí kishin ardhë në Shypní në rasen e 25-vjetorit të Pávarsís kishin bisedue ndermjet të tyne çashtjen e themelimit të njaj: «Shoqniye Studimesh Shqiptare» në Tiranë, dhe se mbledhjen e parë të kësajë Shoqniye kishin vendosë ta mbajnë në rasen e X-vjetorit të Monarkís në Tiranë kúr do t' u mblidhshin atý persrí. Mjerisht nuk kemi ndí mã kurrgjá per ket projekt as per shkaqet pse nuk u realizue deri tash. Por në rasë se projekti qindron gjithnji, — e per këtë serjoziteti i shkencetarve të nenshkruem nuk na lën me dyshue, — a nuk kishte me këné mã mirë qí të dy projektet të shkrihen më nja, d.m.th. qí «Shoqniya e Studimeve Shqyptare» t' i mbështetet Institutit Albanologjik? Besojmë se perqandrimi i fórcave nuk kishte me mujtë mos me dalë per dobí mã të madhe të qellimeve të synueme.

Në ket rasë nuk mundemi me ndëjë pá e shfaqë edhe na dishiria e urimin, qí kje tregue edhe prej ndonji ánes tjetër, qí Prof. Norbert Jokl, shkencetari albanolog me famë botnore i Universitetit të Vjenës, të merret në sherbim prej Shtetit Shqyptár. Shteti i ynë i cilli ká shpenzue perherë e shpenzon gjithnji shuma të mdhaja per vepren aq të nevojshme per né t'organizatorëve të huej në fushen fjesht teknike, a thue nuk do të kryete një punë të shkelqyeshme me ja sigurue Shqypnís vepren e sherbimin e këtij dijetarit të madh në fushen kulturore kombëtare? Po, pá dyshim, pse sado i madh e me randsí qí të jët perparimi landuer e teknik per të cillin kemi nevojë, prap shumë mã e randësishme per né ástht t' i napim vëndin e parë qí meriton kulturës kombtare, vlerave të pádekëshme të fisit shqyptár, studjimeve të gjuhës, të historís, t'ethnografís kombëtare. Ástht një mårre per né qí, nësá gjuhá shqype ká kathedra të vetat nder universitete të hueja, nder né ástht e lanun faret mbas dore, e nuk kemi një Institut t' eper kú ajo të msobet në mënyrë të

dëjë. Prof. Jokl-i, i cilli sod ká mbetë pá plang pá atdhë, duhet ta gjëjë çerdhen e vet në ket Shqypní e cilla atij i detyron sá vepra vigane qí i a kanë zblue randësin e bukurín e vet dijtunís nderkombëtare.

Shtypi i huej e Shqypniya

Randësija qí Shypniya e shkenca shqyptare ástht tue fitue per ditë e mã teper në boten e huej del në shesh edhe prej botimeve të shpeshta qí tash e pár flasin permbí të në shtypin nderkombëtar. Bota e huej, dijetarë, studjuesa, turista, publiçista, interesohen pa i a dá per Shqypní.

Po na kande t' i vëmë shëj, nder tjera, një artikullit të botuem në fletoren e madhe italjane «Corriere della Sera» të 13 Dhjetorit të kaluem, me nenshkrim: Indro Montanelli e me titull: «Çesari në Durrës». Ástht një studjim i ímtë mbí luften historike ndermjet Çesarit e Pompeut, luftë per tokë e per déd qí ká ndodhë në Shqypní e qí pat dá fatin e botës romake të kohës. Por ký studjim ástht një rinderitim i gjáll i luftës i bâm vetem në bazë të topografís shqyptare e jo mbas dokumentave të lanun prej Çesarit. Ástht një gjá per t' u çuditë se si rrjedhja e luftës me fazat e veta del në shesh në mënyrë se si logjikisht duhet të jët shvillue. Këndej shifet se sá lamë të pámatun studjimi paraqet ký vendi i ynë të cillin të huejt po fillojnë m' e njoftë mã mizë se na shqyptarët vetë.

Po prej të njajtit auktuér, botue po në të njajten fletore me datë 20 Dhjetor 1938, ástht një artikull tjetër me titull «Mbesa e Mujos» kú një rapsodí shqype mbí djeto Basho Mujin gjënë pershkrimin e vlerimin mã të plotë në pikëpamje letrare me ngjyrat mã të shkelqyeshme.

A s' kemi tregue më u kuqë qí të vînë të huejt me na i gjetë me na i zblue bukurít e pasunís e Atëdheut t' onë, të cillat na shpesh i perbazim e i bajmë në agjã?

Një Ministri e ré në Shqypní

Sikursë shpesh shtete tjera qí e kanë krijuë në ket kohë e fundit, edhe Shqypniya e jonë do të kët per s'afermi Ministrín e Kulturës Popu-

Ká thanë i moçmi...

Proverbat, asë fjalët e të moçmit, nuk janë vetëm, si ká thanë Manzoni, dijtunija e gjinis njerzore, pse fryti i eksperiencës së shum shekujve. Ata janë edhe një perftyrim i gjáll i karakteristikave të njaj populli, i ndísive të tija rreth shfaqjeve të jetës vehtjake e shoq-nore, e shpesh edhe i pikpameve e i do vrej-teve të këthella të daluna prej shpirtit të tij, të njatij shpirtit qi e dallon njenin komb prej tjetrit. Këtú ethnologu apo folkloristi gjën një lámë të hapët studjimi, por n'ânë tjetër një pasuní të páshterrun gjënë atý edhe filologu apo gjuhëtari i cilli nder proverba e lokucjone proverbiale ká mundësin m'e studjue gjuhen

llore. Në të do të pershíhen sherbimet e shtyp-it, të propagandes, të radiofonís, të turizmit, t'organizimit të Djelmnís, të perhapjes së kultu-rës popullore, si edhe të që do sendit tjetër qi ká lidhje me të e qi mund të vije tuj u verte-tue rradhë mbas rradhet.

Ásht ký një hap me shumë randësi qi ve-ndi i ynë po bau në lamen e perparimit kul-turuer e prej të cillit kemi të drejtë me pritë efektet má të mira. Shum sherbime qi deri sod váren prej Ministríve të ndryshme nuk kanë mujtë me gjetë shvillimin e duhun prejse nuk perbájshin objektin kryesuer t' atyne Ministríve, por vetem u janë kenë njitë si gjá aksesore. Por tjetër ásht kúr këto sherbime, me randësin qi sod kanë marrë në jeten shqyptare, po shkë-puten prej asajë varuní jo të natyrshme, e do të perbájnë kujdesin e Ministrís qi do të me-rrret *ex officio* ekskluzivisht me to.

Prandej kemi të drejtë m'e pershndetë me plot gzim ket reformë të ré qi nen príjen e Mbretit gjenial nuk ká me mungue me i prúe Shqypnís s'onë frytet e lakmueme per një per-parim të turrshem e të pámm si e lypin ko-hët e reja.

Në ket rasë të na epet lëja me shprehë edhe një urim: qi të mundemi me pasë në një kohë tjetër edhe Ministrín e Shndetsís Botor-sikursë e kanë edhe shtete tjera, por qi per vendin t'onë kishte me permbushë një nevojë jetësore.

nder skáje, frasa, morfeme e trajta syntaktike shi në gurren má të gjáll qi ást goja e po-pullit njashtú si ást trashigue qyshë prej brëzníve të kalueme.

Gjuha e jonë zotnon një pasuní të madhe në proverba qi janë kryekput origjinale të sa-jat e jo vetem asish qi mund t' i kët të per-bashkët ose të pergjášhem me gjuhë tjera, zo-ton një pasuní kaq të madhe sá mund të thomi pá frigë se pjesa qi ást permbledhë a botue deri sod perbán vetem një thermí të sasís së pergjithshme. Shqyptari kúr flet a bisedon, ga-di pá dashtë e pá u kujtue ká per të shtí gjithmonë fjalët e të moçmit në kuvënd: si ká thanë i moçmi..., e moçmja:..., e këtyne shtou mandej mënyrët e të thanuit, lokucjonet, e fraseologjin e pámasë qi i apin gjuhës s'onë njat bukurí të pákrahasueshme e njato shëje origjinaliteti dalluese prej të gjitha gjuhëve tjera të botës.

Nder të gjitha gjuhët janë bá permbledhe të shumta e të mdhaja të proverbave, shum herë të dallueme edhe mbas krahinave, mbasi deri që do krahinë ká ata të vett, e një gjá e tillë ást shumë e nevojshme të báhet në mënyrë systematike të plotë edhe per gjuhen t'onë, mbassi këjo pasuní vjen per ditë e má teper tuj u shperdá, aq má fort sod qi djelmníia e e jonë e edukueme mbrënda rrathësh prog-ramesh shkollore të standardizueme e, bá stu-jimet në dhé të huej e në kontakt të perditë-shem me kulturë të huej, shpesh herë ást msue edhe me i perftue mendimet e veta në gjuhë të huej e nuk din má në tithë at fry-men e kullueme të shpirtit shqyptár trashigue të paperlyem prej të parëve.

Në vargun qi ndjek proverbash e lokucjo-nesh proverbiale të mledhuna prej mejet në Shkoder e në krahinën e Shkodres kam pasë per qellim me që vetem asish qi janë të pa-botuem, por mbassi ást e pámundun me i kontrollue të gjithë librat e të perkohëshmet, kam njehë per të pabotuem njata qi nuk gji-nder në permbledhet e D. Aleksander Sirdanit e Prof. Kol Kamsit të vetmet permbledhe systematike proverbash qi kemi, botue e para si librec në vëdi (fjalë ari - Shkoder, Shtyp-shkujt e sh. Paperlymes, 1928) edhe në "Hylli i Dites" 1937-38, e e dyta në të per-kohëshmen «Leka» passim.) Kam vùe vetem

ndonji ndërrim, plotsim a qortim tekstit, si m' është dukë mûe se është e drejtë. Proverba-ve u kam vûe per brî edhë veshtrimin, gjâ këjo qi më duket fort e nevojshme, pse kam vûe oroe se shum proverba të mbledhun prej Kam-sit e Sirdanit dalin të pá kuptueshem, prejsé u mungon spjegimi, tue mbetë kështû një ve-per e páfjalë e e páplotsueme.

Ësht per t' u shpresue edhë qi gjithkush ká mundësi të bashkëpunojë ne ket veper të meritueshme tuj mbledhë proverba, fjalë të rradha, frasa etj. e tuj u a çue per botim të perkohëshmeve qi merren *ex professo* me fol-klore e gjuhësi. Duhet qi gjith shqypetarët të xânë me pasë ndergjegjen e kultit të gjuhës së vet, së cillës edhe një fjalë të vetme ne ja pshtojshin prej të bjerrurit, i kanë shtue një gúr të çmueshem kunorës së farfurishme të sajë.

Ara me viça s' livrohet. — As me qé pleq jo. Në këtë mënyrë të fjeshtë e plot kuptim populli i ynë ká dijtë m' e zgjedhë një rugë të mesme në çashten : pleq e të rí.

Ali Hoxha, Hoxhë Alija. Dy skâje me vlerë të njinjishme. Italisht : se non è zuppa è pan bagnato.

Bár hî e qit në Drî. Mûnd i pá fryt, një-nji si : me mihë në Buenë.

Borxhi mâ i zî se gjaku. Pse gjaksit mundesh me i u ruejtë, por kuj i ké borxhin jo.

Bân se s' pásh, è bân se s' ndjeva. Latinisht : aude, vide, tace, si vis vivere in pace.

Burri n' e rí e djali në pleqní. (Shtylla e grues është :)

Çka shkruhet (â) per rob. Shqypetari është pak a shum fatalist. Si të jët shkruar, si të jët thanë, çka të kesh rrisk, kështû i gjykon aj rrjedhët e jëtës. Me gjith këtë thotë edhe : *Kysmet e mukajet barabar,* prej kah shifet se «rrisku» rridhka edhe prej punës e kujdesit.

Des ndëra e rrin mnëra. Des i miri e rrin i keqi, të mirët nuk rrin.

Dy gjeça kâ në dyrnja : ne m' u gjeç të gjindem, e ne t' u gjeça më gjinde. Gjeç = gjetsh. Latinisht : Do ut des.

Darsma nder shokë e lufta në kundert janë të bukra. Pse merr pjesë veç tuj u defrye, e jo me shpenzime a rrezik të jëtës. (Kundert it. *spettacolo* ?).

Delja e kâ shpirtin në mâje të lëshit. Bâhet dam me 'i herë.

Fjala e mirë s' del nd' oborr, fjala e keqe shkon në Stamollë.

Fillò e mbarò pelhurë se të fali burrë. Vajza qi ká xânë me krye një pelhurë fillim e mbarim ká námë per e mëçme e puntore, e gjënë m' u martue lehtësisht.

Gjithshka me hije. Lat. Est modus in rebus.

Habitet trimi çka bân i ligu. (e jo ana-sjelltas sikur është te Kamsi edhe Sirdani). Shum herë uji njeri i mbajtun per i lig, nder rasa të veçanta, ká mbërrijtë me bâ kaq trimní të madhe sá me çuditë vetë trimin.

Hallâll e harâm, lêne mirë se e kam. *Motto-ja* i nierit të pándergjëgjshem.

Hik prej cirkës e bjerë në rrpinë (Mirditë). Njinji si : hik prej shiut e bjerë në breshen.

Kush i bâftë me hile shoqit e vraftë buka e kollomoqit.

Kâli i shalës nuk mund të bâhet kâl samarit. Kush â rritë mirë e ká të vshtirë m' u msue me hjekë zî.

Kambëlâmja, barkthâmja. Ajo qi ká kuj-des veç m' u goditë e spitullue lën punen mbas doret edhe kështû ká me hjekë keq per kah rrnesa.

Kû isht kordhâ atjê isht besa (Shqypetarët e Italis). Nieri lufton per njatë çka beson.

Lidh Hajdar e zgjidh Hajdar, nuk kam këmisha me çka dal. Grueja me fmí per gjiut është gjithmonë e xânun, e s' i del kohë me qepë e me pecue.

Mollne tjerët, hà vetë, miellu vetë, hànë tjerët. Kështû ká tlanë plakë i shtjëm në mot qi ishte tuj miellë një pëmë ullin, e të cillin e e pvetne pse po hiqte zî m' e bâ ket punë mbassi aj nuk mund të mbërrijtë me ja hanger kokrrat. Ky proverb permban një kuptim të hapët e të këthellë qi na lison se na do të mundohemi jo veç per na per kohen e soçme, por edhe per t'eznít qi do të vijnë mbas nesh.

Mirë se të gjëç mori krushkë, kû ta vieri njëket pusnkë? Kûr ndokush vjen kesh per njerzi por në fund ká qellim veç me qitë tra-zinë o me krye punën e vet,

Mâ mirë nën se me djelm. Djathi mâ mirë të jët i shtrinë në shllinë se me shtrepa.

(Vijon)

Lul Shkurti

Per me largue të keq

— Sá herë të kam thanë se nuk due qi t'i bijsh trumpetës kúr jam tue punue!

— Gjashtë herë më ké thanë, babë.

Burri — Çka don me thanë qi tash do kohë thue gjithmonë se jé 29 vjetsh? E prá që do vjetë qi kalon, kalon edhe per tÿ?

Grueja — Ásht e dijtun, por mbassi gjithmonë vjen nji vjetë e kalon nji tjeter, numri nuk lot kurr.

Talleyrand-i i cilli e kishte zakon me i shprehë me pak fjalë mendimet e veta, në shkrim ishte edhe má lakonik. Nji herë nji zojës qi kishte mbetë e vejë i shkroi ket leter perdhimitit: E nderta zojë, ah! — i jueji: Talleyrand.

Dy vjet mrapa ajo zojë i çote Talleyrand-it lajmin e martesës së vet të dytë, e aj shpejtoi me i çue nji leter pergzimit me këto fjalë: E nderta zojë, oh! — i jueji: Talleyrand.

Ndocit i ká urdhñue mjeku me i pí voj të trashë. Aj kján, e kúr shef se s'ká çajre pá e pí, lypë qi të ja napin gjyshja.

— Po pse, — e pvetë kjo — don qi ùn ta nap vojin? — Pse ty të dridhet dora, e voji tesh po derdhet.

— Cila prej jush din me më diftue si i thojshin ëmnit grues së Napoleonit? — pvetë msuesja në shkollë.

— Un — pergjegjë më e voglë xanëse, — i thojshin zoja Napoleon.

Xanësi: Zotní msues, çka kena xanë sod nadjë në shkollë?

— Karabush! a ást fjalë qi pvetet kjo?

— Zotní msues, ùn nuk po kam gajle per vedi, por drue se tash po më pvesin në shpí.

— A e ké këndue poezín t'ême qi ást botue në revisten X?

— Po si! E kam këndue bilë 4-5 herë...

— Të falem nderës.

— ... e me gjith këtë s'kam mujtë m' e kuptue.

Grueja: A ké pá që kapelë të bukur kishte vùe sod e shoqja e Shanit?

Burri: S' ké pse me ja pasë smirë, pse kúr ta blejë ùn tÿ, kapelës së sajë ká me i kalue moda.

— Ai: Tí po më bân me dalë mëndsh.

— Ajo: Ma dij per ndërë se ká dit ké nevojë per nji páre mënd tjera.

— Po zotní, ùn mundem m' u levdue se të gjitha varzat e grát má të bukura të këtij gjyteti kan ndëjë tuj më shikjue me buzë në gaz.

— Më bâhet se po e tepron pak.

— Aspak. Jam i vetmi fotograf i këtij vëndit.

— Si ké me ja bâ, ti qi don me shkue në Francë e në Gjermaní, kurse nuk din kurr nji fjalë frengisht as gjermanisht?

— Kam m' u shtí se jam i págojë. A thue se nuk ká të págojë atjë? E ùn tash flas sikur ata.

— Márre për tÿ. Msuesi i y më ká thanë se ti nuk ndigjon me xanë me shkruë.

— Çë nevojë me shkruë zime xanë me shkruë me dorë tash qi ká dalë makina?

— A e din që farë ndryshim ást ndermjet të grues së moçme e të grues moderne?

— Ndrynim kohet.

— Diçka má tepër. Grueja e moçme porsá u çote ká je láte faqet edhe híte íll në panë të shpís, grueja moderne zhugatë faqet edhe në hinë në punë aspak.

Pronár: GJON UJKA

Drejtuer pergjegjës: CUK SIMONI

Shpja Botues: «CIRKA»

Drejtimi: «CIRKA» Shkoder

= SHTYPUN NË SHTYPSHKROJEN «ORA E SHKODRËS» — SHKODËR =

Fabrikë Sapunit e Parfumit

VLLAZEN HOTI

SHKODER

Me instalimin e makinerive moderne, Fabrika e jonë, ka nderin me i bëmë të njoftun të ndershmit publik dhe sidomos klientave të vet se, mbas shumë mundimesh dhe eksperimentesh, ka muejtë me epikë një

tip sapuni, për toalet, nën emnin "LANOLIN", që, për kah materiali e punimi, është në gjendje me konkurrenë jo vetëm sapunet e vendit t' onë — të atyne tipeve që pretendohet të kenë marrë famë: — por edhe ata të firmave të jashtme më me randsi.

Ky lloj sapuni, i punuem mirë, me një mjeshtri të posaçme edhe të pa imitushme, ka për cilsí tue jruajtë përherë eren e kandshme, me mbajtë fytren butë dhe me i dhanë lëkurës një shkelqim të posaçem.

Jemi më tepër se të sigurë se një provim nga ana publikut, ka me lanë kënaqsinë më të madhe dhe ka me na sigurue klientat të pa masë.

M. KOSTUR

SHITET KUDO NËK COPA

Zgjidhja e Konkursit Nr. 18

I

A	R	K	I	V	O	L
R	R	A	Z	A	G	I
K	A	N	A	R	I	N
I	Z	A	B	E	L	A
V	A	R	E			
O	G	I	L			
L	I	N	A			

II

	MO	LO	
MO	CA	TA	RE
LO	TA	RI	JA
	RE	JA	

III

RRNOFTË ATDHEU

Derguene zgjidhjen e drejtë Z. Z. Gertudja

Gera, Ndoc Kola, Isak Koja, Prenk Jakova, Filip P. Logoreci, Cek Jakova, Ali Dibra (2 talona) Gjush Sheldi, prej Shkoder, Lydia Aglietti prej Tiranet, Kemer Xherija prej Elbasanit, e Marka Kola prej Shë Pálie. Shkoti i ra Z. Lydia Aglietti, së cillës i lutemi të na njoftojë drejtimin që t'i dergojnë emimin. Kanë ardhë edhe 3 zgjidhje tjera që u përjashtuene për shkak të gabueme, sidomos në lojën e dytë që është pandehur se do t'u mbushte me ka një gërmim për dhënie e jo me ka një rroke si ishte në konkurs.

Në mënyrë t' ardhëshem konkursi i ri.

Kokëthyesi

BIBLIOTEKA PUBLIKE
MARIN BARLETTI
SHKODER (2018)

Në tualetin e përditëshëm të një
femme qi don të mbetet
gjithmonë e freskët dhe e rë,

SAPUNI

VENUS

është i pazavendsueshëm.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)